

Offisersbladet

TIDSSKRIFT FOR BEFALETS FELLESGRUPPENS

01/2026

**Kystjegerkommandoen:
Testarena for droner**

SIDE 28

**Velg riktig før
(lønns)oppjøret**

SIDE 50

**Debatt: En operativ
flaskehals**

SIDE 68

**Slik styrkes
hæren med
droner**

SIDE 12

BRYNJE
OF NORWAY

Nordic industry network capacity in partnership with BAE Systems Hägglunds meeting increased demand in uncertain times.

CV90 Infantry Fighting Vehicle

Combat proven, interoperable and relevant through incremental upgrades within the CV90 Club. Security of supply through sustainable industrial cooperation and common configuration enabling training and operational benefits. Ready for follow on production for Nordic needs.

17 variants, chosen by 10 nations. Thank you for putting your trust in us!

baesystems.com/CV90

CV90 USER CLUB

BAE SYSTEMS

Fremtidens minerydding er helautomatisk

Eelumes integrerte USV-AUV-løsning gir komplett minejakt i én og samme operasjon, fra deteksjon og klassifisering til visuell identifikasjon. Systemet er utviklet og produsert i Norge.

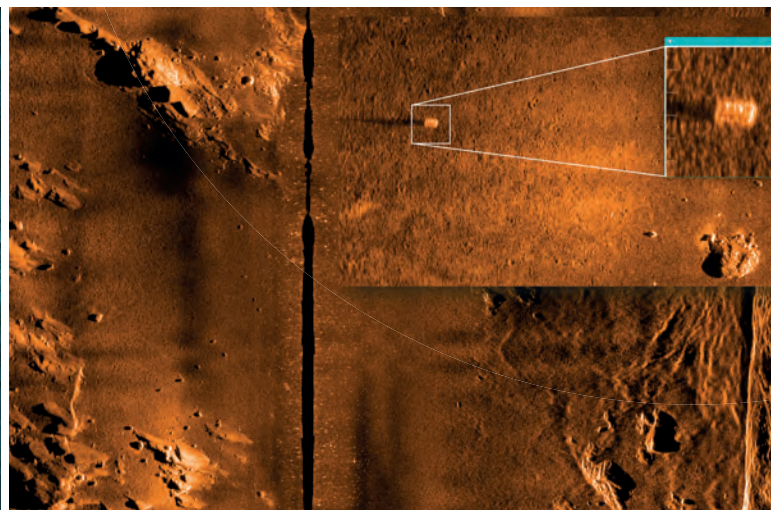
Det er optimalisert for krevende forhold og er en gamechanger innen operasjoner under vann. Det gjør jobben raskt, presist og kostnadseffektivt, uten behov for ROV, dykkere eller tradisjonell minesveip.

Eelumes leddede manøvrering gjør at AUV-en kan operere tett på objekter, selv i kupert og komplekse terreng, og ta detaljerte nærbilder. Med valgfri hyperspektral sensor (UHI) får man enda bedre evne til å identifisere objekter kamuflert i terrenget.

contact@eelume.com

- + **Komplett minejakt i én operasjon**
Deteksjon, klassifisering og identifisering – autonomt og effektivt
- + **Presis visuell identifikasjon**
Opererer tett på objektet og eliminerer behovet for ROV og dykkere
- + **Hyperspektral analyse (UHI)**
Avdekker skjulte eller kamuflerte objekter
- + **Endringsdeteksjon og ATR**
Automatisk målklassifisering og gjenkjenning i sanntid
- + **1/10 av kostnaden. 100 % kapasitet.**
Autonom MCM-løsning uten kompromiss

BFO

Postboks 501 Sentrum
0105 Oslo
Telefon: 23 10 02 20
E-post: post@bfo.no
Internett: www.bfo.no

Offisersbladets tilsynskomiteé

Ris og ros, og eventuelle tips om utgavene kan sendes til
tilsynskomiteen@bfo.no og
oyvind.olsen@bfo.no

Utgiver

Dag Stutlien, leder BFO

Ansvarlig Redaktør

Øyvind Førland Olsen

Redaksjon og

abonnementsavdeling

Se adresse for BFO
E-post: Offisersbladet@bfo.no
Tlf. abonnementsavdeling: 23 10 02 20
E-post: mona.audne@bfo.no

Tilsluttet Yrkesorganisasjonenes
Sentralforbund-Stat

Annonsealg

E-post: offisersbladet@bfo.no
Mobil: 480 91 607

Grafisk produksjon

Design: Erlend Lans Pedersen,
Mediamania.no
Trykk: Ålgård Offset
Bilder: Hvis ikke annet er oppgitt, er bildene tatt av Forsvaret.

Forsidefoto:

Foto: Morten Lauveng. Her ser vi lagfører og korporal Ola Stålesen i kp-4 garden

Redaksjonen avsluttet:

9. mars 2026

Bekreftet opplag 1. halvår 2026: 11.150

Offisersbladet nr. 2 2026

kommer ut i juni

Materiellfrist er 10. juni

Fagpressen **F**
OPPLAGSKONTROLLERT

Verden står i brann, mens vi rebalanserer forsvarsplanen

I skrivende stund har USA og Israel innledet et massivt og koordinert angrep på Iran som utslattet deler av den militære og politiske ledelsen i landet. Det iranske-regimet har svart med missiler og droneangrep over to kontinenter, mot Kypros, Israel og amerikanske baser i Midtøsten. Hvilke handlinger som vi kan vente fra det teokratiske styret i Teheran, som nå kjemper for sin egen eksistens, vil tiden vise.

Omfanget av krigen og utviklingen i regionen er naturlig nok vanskelig å forutse, men også her i Norge bør vi trekke noen slutninger om tiden vi er inne i.

Over Ukraina faller missiler og den sivile infrastrukturen blir ødelagt av russiske angrep. Krigen mellom Russland og Ukraina har vart i fire år. Det er ingen åpenbar og umiddelbar løsning på krigen som har kostet hundretusenvis av menneskeliv og satt Norges forhold til Russland på den hardeste prøven siden den kalde krigen.

Verden er i ferd med å ta fyr, og deler står allerede i brann. Og til tross for alvorstunge utsagn som «brudd på folkeretten» og «en farligere og mer uforutsigbar verden», inviterer regjeringen til det de omtaler som en «rebalansering» av langtidsplanen. Det kan blant annet innebære færre fregatter enn de fem som er en del av flåteplanen. Hvilke andre kutt som eventuelt kan komme, vil tiden vise når planen skal forhandles om på Stortinget til våren. Signaleffekten av å lempe på ambisjonene er likevel urovekkende, og timingen kunne knapt vært verre.

Selv om alle står i kø til våpenbutikken, slik for forsvarsminister Tore. O Sandvik gjentatte ganger har uttalt, er det ikke tiden for å miste vår plass. Vi må sikre at vi står tryggere på egne bein, og at vi danner troverdige allianser med land vi kan stole på. Da må vi vise at vi har til

hensikt å følge de planene vi har tegnet opp. Noe annet kan svekke vår anseelse som en troverdig partner og alliert.

Vi må vise vilje og gjennomføringsevne.

En forsvarsplan som har til hensikt å befeste vår suverenitet, styrke vår evne til overvåkning og danne en krigsforebyggende terskel, må ikke bli mindre ambisiøs.

Og det bør i hvert fall ikke stå på pengene.

Noe av det mest fornuftige våre folkevalgte kan bruke pengene på er forsvarsevne og totalberedskap. Vi må

bare evne å bruke våre økonomiske muskler treffsikkert.

Dersom det finnes argumenter for å gjøre anskaffelser av annet type materiell enn det langtidsplanen legger opp til, er det mulig å gjøre justeringer. Økonomi og

dyrere forsvarsmateriell bør imidlertid være fjernet som et gyldig argument for å senke ambisjonsnivået.

«Noe av det mest fornuftige våre folkevalgte kan bruke pengene på er forsvarsevne og totalberedskap.»

LYSPUNKTER I DRONESATSINGEN

I denne utgaven har vi blitt med Forsvaret under flere øvelser fra sør til nord. Vi har møtt og intervjuet vernepliktige soldater, befal og offiserer. Hensikten var å undersøke og gi et innblikk i hvordan Forsvaret utvikler og bruker droner. I Kystjegerkommandoen, ved Hærens våpenskole og Krigsskolen er utviklingen og initiativet som utvises inspirerende. Det er en erkjennelse av at Norge ikke må havne i bakleksa.

Vi må lære av krigen i Ukraina.

Øyvind Førland
Olsen
REDAKTØR

@befaletsfellesorganisasjon

@bfok2

@befaletsfellesorganisasjon

INNHOOLD

01/2026

Hæren satser tungt på droner

– Vi lærer enormt mye fra Ukraina, men vi må ikke kopiere krigen. Norske forhold gir oss helt andre forutsetninger, sier Sigurd Harsheim ved Manøverskolen.

SIDE 12

SAGT I DETTE BLADET

«Sagt i dette bladet: Det er et privilegium å være sjef for Kystjegerkommandoen. Av og til er jeg nødt til å holde dem litt igjen. Det er mye bedre enn å «pushe» folk.»

SJEF KYSTJEGERKOMMANDOEN FRODE DRAGNES NAKKEN

KJK – testarena for droner

Kystjegerkommandoen sto overfor nedleggelse. Nå er avdelingen en ettertraktet arena for dronetesting og utvikling.

SIDE 28

Krim fra Kosovo til Telemark

Da Jarle Steen Olsen skulle skrive krimbok, ønsket han hjelp fra en veteran med erfaring fra Balkan.

SIDE 40

En operativ flaskehals i Luftforsvaret

Vi begynne å behandle hverdagsforvaltningen som en operativ kapabilitet, skriver hovedtillitsvalgt i Luftforsvaret Nikolai André Valvik.

SIDE 68

FASTE SPALTER:

Internasjonale nyheter	10
Hva skjer medlemsider	45
Meninger og debatt	68
Brytepunktet	76
Offisersquizen	84
Skråblikk på Forsvaret	86

REPORTASJER:

– Vi må ikke kopiere krigen	12
Spiller ut dronestrid	24
Milliardsatsing i KJK	28
Krim fra Balkan	42

DINE SIDER

VIKTIG FOR DEG SOM MEDLEM

SIDE 45–67

R-BOT UGV: HIGH CAPABILITY. LOW COST.

In today's operations, every step forward can mean risk. R-BOT extends your reach — allowing troops to inspect, move, and neutralize explosive threats from a safe distance. At a fraction of the cost.

- ✓ Suspicious packages inspected safely at distance. Four onboard cameras.
- ✓ Vehicles and doors opened remotely. 360 degree gripper.
- ✓ Rooms and confined spaces entered before officers go in
- ✓ Hazardous objects lifted or moved to safety
- ✓ Low cost and minimal maintenance makes daily training possible

Protect your soldiers and your mission. **Contact LEAF Supply and book an R-BOT demonstration.**

IP EQUIP
GLOBAL TACTICAL EQUIPMENT PROVIDER

REALISTIC TRAINING SAVES LIVES

REPLICA WEAPONS

REPLICA ORDNANCE

**IED TRAINING AIDS,
AND MUCH MORE...**

 LEAF
SUPPLY, TRAINING AND SERVICES

Phone: +46 (0)31-686350
E-Mail: info@leafsupplyab.se
Web: leafsupplyab.se
EXCLUSIVE DISTRIBUTOR

INERT
PRODUCTS, LLC
INERT EXPLOSIVE TRAINING PRODUCTS

DINE SIDER

VIKTIG FOR DEG SOM MEDLEM

NYTT LØNNSOPPGJØR

Medlemmer i BFO fikk en grunnlønsøkning på i snitt 6,13 prosent i 2025 – nå venter nytt oppgjør

SIDE 50

NY AVTALE

Ny tilpassingsavtale for Forsvaret. Hva betyr det?

SIDE 48

«Vi må erkjenne at de som har bestemt seg for å slutte, slett ikke snur i døren av 25 000 kroner utbetalt i året.»

SIDE 53

Kjære medlemmer!

Dette er min siste lederartikkel som leder for BFO. Det er et merkbart øyeblikk – både fordi vi står foran avgjørende valg for organisasjonen, og fordi jeg setter punktum for en periode som har vært både krevende og dypt meningsfull. Jeg forlater ikke engasjementet – bare stolen. Og jeg gjør det med visshet om at BFO står støtt: med sterke tillitsvalgte, solid medlemsvekst og en organisasjon som hver dag viser at den betyr noe for dem vi er til for – dere, medlemmene.

EN VERDEN I RASK ENDRING

Den sikkerhetspolitiske situasjonen har de siste ukene blitt kraftig skjerpet. Konflikten mellom USA, Israel og Iran kommer på toppen av krigen i Ukraina og et stadig mer uforutsigbart globalt bilde – og et stadig mer sammensatt risikobilde. Dette påvirker Forsvaret direkte og innebærer økte krav til beredskap, utholdenhet og kompetanse. Skal Forsvaret lykkes med å møte utfordringene, er det helt avgjørende å beholde og rekruttere personell med den kompetansen organisasjonen er avhengig av. Her ligger problemstillinger vi har arbeidet med over lang tid – og som fortsatt krever tydelig innsats. Arbeidet med en rebalansert Langtidsplan blir spesielt viktig å følge fremover.

PENSJON – ET ARBEID SOM LANGT FRA ER OVER

Oppfølgingen etter Høyesterettsdommen om pensjon pågår fremdeles – dessverre. Vi nærmer oss ett år siden dommen falt, og det er fortsatt ikke avklart hvor stor del av lønnen som skal være pensjonsgivende. Dette har BFO fulgt tett over mange år, og vi gir oss ikke nå som vi er på oppløpet. Saken er en av de mest betydningfulle i BFOs historie og berører nesten alle våre medlemmer. Budskapet er formidlet i alle tenkelige fora. Nå er tiden kommet for ansvarlige beslutninger – og for handling.

LØNNSOPPGJØRET 2026

Vi går inn i et lønnsoppgjør som blir viktig for Forsvarets evne til å beholde og videreutvikle den kompetansen vi er helt

avhengige av. Diskusjonen om én felles lønnsavtale i staten kontra flere – og hva de ulike profilene faktisk betyr for medlemmene blir sentral. For oss er det enkelt: Vi støtter det som gir best vilkår for våre medlemmer – ikke det som passer politiske signaler, historikk eller administrativ forenkling. BFO skal være premissgiver, ikke passasjer.

I dette ligger også et behov for å løfte frem BFOs partipolitiske uavhengighet, som er en grunnmur for alt vi gjør.

I en tid der forsvars-, sikkerhets- og arbeidslivspolitikkl glir stadig tettere sammen, må vi minne oss selv på hvem vi er:

BFO er partipolitisk uavhengig.

Denne uavhengigheten er ikke bare et prinsipp; den er grunnlaget for vår troverdighet og vår evne til å representere profesjonen på egne premisser.

Den gjør det mulig for oss å stå for profesjonen, fagligheten og ansvaret – ikke partipolitiske prosjekter. Den må vi verne om og være oss bevisst hver eneste dag.

KONGRESSEN – DER RETNINGEN SETTES

Når dette leses, er delegatene klare, forberedelsene gjort og BFO igjen på vei inn i sitt viktigste rom. Kongressen er stedet der politikken, prioriteringene og organiseringen formes av medlemmene selv. De siste tre årene har vist hvor raskt verden – og kravene til profesjonen – endrer seg. Derfor blir årets Kongress viktigere enn noen gang.

Jeg ønsker dere alle alt godt i tiden fremover.

Takk for tilliten.

Takk for samarbeidet.

Og takk for muligheten til å stå i denne kampen sammen med dere.

Dag Stutlien
LEDER BFO

15%
rabatt

Lengter du etter perm?

Som medlem av BFO får du **15% rabatt** på leiebil, og spesielt gode priser gjennom hele april og mai.

Slik bestiller du

Søk pris og bestill på hertz.no/bfo eller på telefon 22 10 00 00.

Oppgi rabattkode **(CDP) 858387** ved bestilling.

www.hertz.no/bfo

Maritim storsatsing i Storbritannia

Mens søkkrike Norge vurderer å kutte antall nye fregatter fra fem til fire, tar økonomisk kriserammede briter stadig tyngre løft i regionen.

■ Royal Navy's Daring-klasse (Type 45) luftvernjager HMS Diamond blir i 2027 første fartøy med MBDA DragonFire laser luftvern. DragonFire, utviklet sammen med QinetiQ og Leonardo UK, er et 50 kilowatts kortbølge infrarødt høyenergi system og er grundig testet mot droner i opptil 650 km/t. For 10 pund per «skudd» hevdes systemet å kunne treffe en 1 pounds mynt på én kilometers hold og «skytte» kontinuerlig og på korteste varsel.

Dette er bare to nyheter av betydning for utviklingen i Nord-Atlanteren og Arktis. Mens søkkrike Norge vurderer å kutte antall nye fregatter fra fem til fire, tar økonomisk kriserammede briter stadig tyngre løft i regionen. På International Seapower Conference i London ved årsskiftet sa First Sea Lord general Sir Gwyn Jenkins (Royal Marines, første ikke-admiral i stillingen som First Sea Lord) at det ikke er tid å miste. I sitt første år i stillingen har han gått radikalt løs på byråkratiet, for å frigjøre og overføre penger til personell og slik bedre operativiteten.

Han kjører flere 100-dagers krasjprogrammer, blant annet to parallelle initiativer fra oktober og november 2025 for å bedre drifts- og vedlikeholdssiden for ubåtflåten. Han har frigjort, på årsbasis, 200.000 arbeidstimer.

SKAL YTE MAKSIMALT

Unødvendige prosedyrer skal vekk. Fart og relevans gjelder. Sir Jenkins pekte på at Royal Navy og Royal Marines nå legger om offisersutdannelsen med sikte på «warfighting» ledere som kan levere

resultater og samtidig motivere sine mannskaper til å yte det beste av seg selv, «fordi det er slik vi kan løse våre vanskeligste problemer.» Alt dette for å gripe fatt i kulturell stagnasjon og fremme «excellence.»

Integrering av bemannede og ubemannede systemer og KI (kunstig intelligens) får prioritet. Sir Jenkins gir meget høy prioritet til Norskekysten

og sa om trusselbildet at det velkjente russiske etterretningsskipet Yantar bare er den synlige biten av bildet, og

«Tross blide ord på sikkerhetskonferansen i München i februar, beskriver Trump-administrasjonens National Security Strategy (NSS) dokument Moskvas krigføring i Ukraina som et hovedsakelig europeisk problem.»

ikke den biten som bekymrer ham mest. Det er det som foregår under overflaten som opptar ham mest.

Han tok nøye for seg britenes Atlanterhavsbastion og karakteriserte Norges engasjement som «a great boost». Ubemannede systemer for kontinuerlig overvåking vil bli deployert i 2026. Under utvikling er en innovativ «Warfighting Ready Plan 2029», omfattende tre overlappende ledd; «Atlantic Bastion» for beskyttelse, «Atlantic Shield» for luftforsvar og «Atlantic Strike» for offensive kapasiteter, åpenbart inkludert Royal Marines i viktige roller.

Industrien er i ferd med å få viktige utviklingsoppdrag. Dette gjelder industri som kjenner sin besøkelsetid.

INTEGRERES MED NORGE

Norskekystens betydning er åpenbar. I løpet av fem år er

Storbritannia satser stort på sin maritime flåte. Etter hvert skal fartøy ha mulighet til å skyte ned blant annet droner ved hjelp av lasersystemet DragonFire, skriver John Berg. Her ser vi destroyeren HMS Dauntless som har flere anti-luftvern systemer (Foto: Ollie Leach/UK Ministry of Defense)

I sitt første år i stillingen har First Sea Lord general Sir Gwyn Jenkins gått løs på byråkratiet, for å frigjøre og overføre penger til personell, skriver John Berg (Foto: Henry Parks/UK Ministry of Defense).

Royal Marines omstrukturert til en «Commando Force for High North operations» som nå opererer som små «tech-enabled» teams over lange avstander, som skal integreres med allierte som Norge og Nederland.

Sir Jenkins refererte her til erfaringer fra Ukraina. Han snakket om en utvikling fra «interoperability – mere compatibility – to interchangeability, enabling seamless integration of forces and sensors.».

Han sa også at «Technologies are combining, accelerating at a pace we have never seen before The pace of technological change will never, ever be as slow again as it is today.».

Med andre ord, utviklingen går svært fort.

Tross blide ord på sikkerhetskonferansen i München i februar, beskriver Trump-administrasjonens National Security Strategy (NSS) dokument Moskvas krigføring i Ukraina som et hovedsakelig europeisk problem. Dokumentet nevner faktisk ikke noen form for substansiell russisk trussel mot USAs interesser, men flagger at Trump-administrasjonen søker strategisk stabilitet i samarbeid med Moskva.

Kilde: David Axe, Usman Ansari, Lee Pilgrim Warships International Fleet Review feb 2026)

Satser tungt på droner:

– Vi må ikke kopiere krigen

Regjeringen vil at Forsvaret skal lære raskere. Nå ruller droner inn i alt fra utdanning til operativ bruk.

AV MORTEN LAUVENG (FOTO) OG ØYVIND FØRLAND OLSEN

Her ser vi korporal Ola Stålesen fra Hans Majestet Kongens Garde under en øvelse. Det er første gang han øver med en Skydio-drone.

Stian Rødsmoen (t.v.) og Roy Sneisen fra kp. 2 i Garden tester Skydio X10D under den første feltøvelsen med det nye systemet ved Hengsvann skyte- og øvingsfelt. Dronen brukes til rekognosering og kan gi sanntidsinformasjon til egne styrker og artilleri.

«Vi har store kompanier, gjerne opp mot 180 soldater. Å holde en så stor styrke skjult og i kontinuerlig bevegelse uten at den klumper seg, er en ledelsesutfordring»

BATALJONSSERSJANT **MARTIN HØGÅS**

Under tåka på Rena får dronegruppa sitt første oppdrag. Informasjonen gjennomgås i kommandoteltet før oppdraget settes i gang.

På en parkeringsplass ved Hengsvann skyte- og øvingsfelt står en MB på tomgang med to droneoperatører bøyd over skjermen, i bakgrunnen knitrer radioen lavt om terreng og bevegelser. Over dem, et sted ute av syne, henger dronen i lufta.

Operatørene peker, justerer og følger spor som bare finnes på skjermen foran dem. Bevegelsene er små, nesten umerkelige. Observasjonene går gjennom radioen i korte, nøkterne meldinger.

I dag trener Garden for første gang i felt med Skydio-dronene som ble rullet ut for bare tre uker siden. I øvelsen går avdelingen i angrep mot Telemarksbataljonen som forsøker å holde terrenget, mens dronene brukes til å finne åpninger før styrkene beveger seg fram.

Å SE UTEN Å BLI SETT

For bataljonssersjant Martin Høgås handler øvelsen ikke bare om å få nye systemer i lufta, men om hvordan hele avdelinger må tenke annerledes i felt.

– Vi har store kompanier, gjerne opp mot 180 soldater. Å holde en så stor styrke skjult og i kon-

tinuerlig bevegelse uten at den klumper seg, er en ledelsesutfordring, sier han.

Han peker ut mot skogholtet der soldatene beveger seg i korte sprang mellom trærne. Der man tidligere kunne samle styrker før et framrykk, må lagene nå spre seg mer og bli værende i bevegelse.

– Det er en kjempeutfordring å forsøke ikke å bli sett. Man vet jo ikke om man allerede er observert eller ikke, men må likevel opptre som om noen følger med.

Flytiden er sjelden mer enn 45 minutter på en vinterdag. Lagfører i 2. gardekompani Roy Sneisen sjekker propellene for is før dronen settes på lading. Neste oppdrag kommer over radioen. Operatørene holder avstand til fronten, men flytter seg dit behovet oppstår.

Dronene gir avdelingen et nytt overblikk. I samspill med artilleribataljonen på høyden bak kan risiko flyttes bort fra soldatene på bakken. Samtidig er fordelen skjør. Uten klar himmel stopper mye av kapasiteten opp.

OVERBLIKK – MED FORBEHOLD

Over øvingsfeltet ligger tåka tett. De første dagene av øvelsen «Viking Ymer» på Rena i november har bydd på typisk norsk høstvær – dårlig sikt og flyforbud. >>

DRONER

Droneoperatørene ved Hærens våpenskole klør i fingrene etter å komme i gang, men først når tåka letter, ringes første oppdrag inn. Etter en kort innføring i kommandoteltet går dronegruppa ut i felt. I skogholtet bak oss ligger en tropp i skjul.

Fienden er nær. Laget trenger støtte og rekognosering. Over oss sirkulerer to F-35. Motorbrøl og metallisk klakking fra stridsvognbelter fyller området, før stillheten igjen senker seg.

Så brytes den – når små droner flyker opp fra bakken og forsvinner innover skogen som illsinte veps.

LYDEN FRA UKRAINA

«Shell shock» var betegnelsen på de psykiske traumene soldater fikk under første verdenskrig. I

Ola Stålesen fra kp. 4 i Garden mottar informasjon fra dronen under øvelse. Fienden er lokalisert, men for nært til at ildstøtte kan settes inn.

dag er det en annen lyd som setter seg i kroppen. Summingen som for få år siden ble assosiert med radiostyrte leketøy, har forandret slagmarken – også her hjemme.

Under Army Summit 2025 beskrev den ukrainske generalen Hennadii Shapovalov den teknologiske utviklingen som hensynsløs i tempo. Det som virker i dag, kan være ubrukelig i morgen. Han pekte også på hvordan droner gradvis flytter risiko bort fra mennesker og inn i teknologien, fra angrep til logistikk og forsyninger. For Hæren handler lærdommen ikke om å kopiere Ukraina, men om å forstå hva som faktisk kan overføres.

Tåke, frost, snø og vind. Norske øvingsfelt og topografi byr på andre forutsetninger enn slag-

Skydio X10D under øvelse på Hengsvann. Ifølge hærsjefen må nye systemer testes raskt – det som fungerer i dag, kan være utdatert i morgen.

Tett på frontlinjen klargjør dronegruppa systemene før avgang. Med mobile løsninger kan de raskt skaffe overblikk der fienden kan befinne seg.

«Vi lærer enormt mye fra Ukraina, men vi må ikke kopiere krigen. Norske forhold gir oss helt andre forutsetninger.»

**SIGURD HARSHEIM,
FAGGRUPPESJEF FOR UAS
VED MANØVERSKOLEN**

markene i Ukraina. I tillegg reagerer teknologi, særlig batterier og sensorer, dårlig på sprengkulde. Sigurd Harsheim, faggruppesjef for UAS ved Manøverskolen ved Hærens våpenskole, mener lærdommen fra Ukraina er verdifull, men må ses i lys av norske forhold.

– Vi lærer enormt mye fra Ukraina, men vi må ikke kopiere krigen. Norske forhold gir oss helt andre forutsetninger som terreng, klima og natur. Kjøper vi bare hyllevarer, vil vi få problemer. Klarer vi å tilpasse teknologien til våre egne forhold, får vi hjemmebanefordelen, sier han.

Lenger inne i skogen ved Hengsvann henger summingen fortsatt i luften. Mellom trærne står Ola Stålesen fra kp 4 i Garden bøyd over skjermen

foran seg. Varmesignaturer fra skikkelser lyser opp på det termiske kamera.

Fienden er nær – for nær til at artilleri kan settes inn, men observasjonene gir egne styrker sekunder de ikke hadde tidligere.

– Før så vi ikke fienden. Vi hadde ikke mulighet til kontroll i terrenget foran oss, sier Stålesen

FELT, FORSKNING OG INDUSTRI MØTES

Dronene som surrer over øvingsfeltet er ikke én type teknologi, men et spekter av verktøy fra rekognoseringsdroner som løfter sensorer opp i luften, til enklere plattformer som kan ramme mål billigere og med mindre risiko enn tradisjonelle systemer. »

DRONER

«Målet er at dronene fortsatt kan løse oppdrag uten at man trenger like mange operatører»

**RIKKE AMILDE
SEEHUUS, FORSVARETS
FORSKNINGSINSTITUTT**

Ved Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) jobber Rikke Amilde Seehuus, forskningsleder for autonome systemer, med funksjoner som skal gjøre dronene mer robuste når samband brytes og GPS svikter.

– De må fungere selv om kommunikasjonen ikke er perfekt. Målet er at dronene fortsatt kan løse oppdrag uten at man trenger like mange operatører, sier hun.

Mange av dagens systemer er fortsatt fjernstyrte og ressurskrevende. Hun viser til eldre Puma-droner, der én operatør flyr mens en annen følger sensordataene. Målet er droner som selv kan løse varierte oppgaver, navigere, unngå hindringer og avløse hverandre.

– Autonomi handler først og fremst om robusthet og effektivitet – ikke om å fjerne mennesker fra beslutningene.

Arbeidet skjer tett sammen med Forsvaret og industrien. Forsvarets forskningsinstitutt utvikler prototyper som testes i øvelser før løsninger eventuelt tas videre av industrien.

For et lite forsvar med begrenset personell handler utviklingen ikke bare om nye våpen, men om å øke effekten av hver enkelt soldat.

– Droner skal inngå i det vi kaller normalstridsbildet. Det betyr at soldater møter dem i utdanning, på øvelse og i funksjonsutdanninger, ikke som noe ekstraordinært, sier Harsheim.

Samtidig erkjenner han at volumet foreløpig er en begrensning.

– Vi har hatt få systemer og få instruktører, og det har gjort det krevende å eksponere soldatene i den graden vi ønsker. Det er i ferd med å endre seg, men det tar tid å bygge kapasitet.

Droner har endret spillereglene også defensivt. Kamouflasje og bevegelse handler ikke lenger bare om terrenget – men om luftrommet over dem.

– Grunnferdighetene i felt gjelder fortsatt, >>

En soldat sender rekognoseringsdronen Puma opp over tretoppene under øvelse på Rena. Dronen gir avdelingen overblikk før styrkene beveger seg videre i terrenget.

Visste du at ...

- » Ved krise- eller krigstid kan Forsvaret rekvirere (kreve å få) dronen din. Det kan de gjøre i henhold til lov om militære rekvisisjoner, som åpner for rekvirering av blant annet biler, båter, hus, og droner.
- » Forsvaret har hjemmel til å rekvirere sivile droner uavhengig av type og hvem som eier dem, sier jusprofessor ved Universitetet i Oslo Hans Petter Graver til NRK.
- » Det er om lag 450.000 som eier en drone i Norge, ifølge Norsk dronebarometer (tall fra 2024).

Her ser vi en dronesverm under en øvelse. Å operere i sverm med flere droner, blir vanligere og vanligere (Foto: Caitlin Qvist/ Forsvarets forskningsinstitutt)

Droneprogram land (DPL)

- » Implementeres i 2026.
- » Har et hovedfokus mot små og mellomstore droner for bruk i landstriden.
- » 1,5 milliarder kroner er satt av de neste 10 årene for kontinuerlig utvikling og investering.
- » DPL drives frem av en matriseorganisasjon hvor Hæren (bruker), FFI (forskning) og FMA (anskaffelser) i et integrert team jobber sammen om kapabilitetsutviklingen.
- » DPL vil benytte differensierte løsninger for utvikling, test og eksperimentering. Påkoblingen av nasjonal industri vil kunne bli svært betydningsfull, ifølge Forsvaret.

Kilde: oberst Kai Solem/Forsvaret

Ved leiren til Philip Nguyen på Rena diskuteres kamuflasje og synlighet. Erfaringer fra droneoperatørene påvirker hvordan stillingene etableres.

det gamle henger ved. Men man må nå tenke oppover også, sier Harsheim.

På bakken øves det nå for en ny virkelighet.

«DET ER UPRAKTISK, MEN VI VIL JO OVERLEVE»

Under «Viking Ymer» besøker vi leiren som Philip Nguyen og troppen hans har etablert i løpet av natta. Han er administrasjonsbefal hos kompani 5 i Garden, en støtteavdeling med sanitet, vedlikehold, samband, transport og infanteri under samme tak.

– Nå har vi en ny sektor å forholde oss til: himmelen, sier Nguyen.

Mens Nguyen snakker, jobber tre rekrutter i bakgrunnen med å trekke kamuflasjenett over en lastebil. En av dem kommer bort og spør hva de gjør hvis dronene dukker opp.

– Vi må søke dekning under trær, unngå åpne flater og bruke mer tid på å etablere stillinger. Det er krevende, men nødvendig.

Kjøretøy, kommandoplass og forlegning er spredt så godt de kan.

– I en perfekt verden ønsker vi 400–500 meter mellom installasjonene. Det gjør oss vanskeligere å ramme, men også vanskeligere å lede. Kommando og kontroll blir mer krevende.

Han trekker pusten.

«Vi må søke dekning under trær, unngå åpne flater og bruke mer tid på å etablere stillinger. Det er krevende, men nødvendig.»

PHILIP NGUYEN,
ADMINISTRASJONSBEFAL
HOS KOMPANI 5
I GARDEN

– For oss med vernepliktige er det ekstra utfordrende. Akkurat når de begynner å få det til, dimitterer de. Men vi lærer. Og det viktigste er å få innspill fra dem som faktisk ser oss ovenfra – de som flyr.

TEMPO FØR PERFEKSJON

Det Nguyen beskriver i felt, er samtidig en del av en større omstilling i Hæren. Erfaringene fra felt skal ikke bli værende i øvingsområdene – de skal inn i struktur og organisering. Hæren har satt av 1,5 milliarder kroner over ti år til kontinuerlig testing, utvikling og anskaffelser.

Forsvarsminister Tore O. Sandvik sier målet med dronestrategien først og fremst er å samle forskning, innkjøp og operativ bruk.

– Vi skal ikke bare bruke mer penger, vi skal bruke pengene riktigere. Det handler om å koordinere forskning, anskaffelser og strategisk utvikling bedre enn før, sier Sandvik til Offisersbladet.

For generalmajor og hærtsjef Lars Lervik handler ikke drone-programmet bare om sensorer og angrep, men om å flytte risiko bort fra soldatene og inn i teknologien.

– Vi bruker droner primært til overvåking og informasjonsinnhenting i dag. Fremover skal de »

Med begrenset flytid lades dronen mellom oppdrag. Rødsmoen og Sneisen holder avstand til fronten og flytter seg etter hvor behovet for rekognosering oppstår.

også inn i logistikk, evakuering, angrep og etter hvert i nesten alle deler av Hærens virksomhet.

Ambisjonen er ikke å kjøpe ett ferdig system, men å ligge kontinuerlig i forkant av utviklingen, forklarer Lervik.

– Vi må hele tiden teste og prøve nye løsninger. Det som er riktig i dag, kan være utdatert om noen måneder. Skal vi ligge i front, må vi også tåle å feile, sier han.

Målet er å samordne dronemiljøene og gjøre kapasiteten tilgjengelig bredt i strukturen.

– Jeg ønsker egentlig å demokratisere droner og gjøre dem relevante for hele Hæren, sier Lervik.

IKKE BARE FOR DE FÅ

Med det mener han å flytte kapasiteten ut av spesialmiljøene og inn i bredden av strukturen fra etterretning og manøver til logistikk og

«Det som er riktig i dag, kan være utdatert om noen måneder.»

GENERALMAJOR OG HÆRSTJEF LARS LERVIK

støttefunksjoner. Droner skal ikke lenger være et nisjeverktøy for noen få, men en del av hverdagen for flere avdelinger.

Ambisjonene krever også en annen måte å utvikle og anskaffe kapasitet på. Oberst Kai Solem skal lede Hærens nye droneprogram – og beskriver arbeidet som en kontinuerlig prosess heller enn én stor anskaffelse.

– Droneprogram Land (DPL) er et svært konkret tiltak tuftet på kontinuerlig erfaringslæring fra Ukraina. Vi ser at ubemannede systemer med et høyt modenhetsnivå for autonomi har blitt et naturlig og nødvendig middel landstyrker må utnytte og beskytte seg mot for å kunne operere effektivt, sier Solem til Offisersbladet.

Han viser til at Hærens militære konsepter må ta høyde for at ubemannede og autonome systemer er integrerte deler av styrkens «struktur, stridsform og ledelse».

Den ukrainske generalen Hennadii Shapovalov (i midten) i samtale med generaløyntant Rolf Folland og Deputy Commanding General, Major General Christopher R. Norrie, U.S. Army Europe and Africa, under Army Summit 2025.

Visste du at ...

Mellom 70–80 prosent av skadde og drepte soldater i Ukraina skjer som følge av droneangrep. Det gjelder på både russisk og ukrainsk side. Selv om tallene fra russisk og ukrainsk hold er forbundet med stor grad av usikkerhet, viser det seg at droner har blitt den største tapspåføreren i krigen. Ifølge tall fra flere kilder er det estimert i overkant av 100.000 ukrainske soldater som har blitt drept eller skadd som følge av droneangrep. På russisk side kan tallene være over 600.000.

Kilder: «Drones caused 3 out of every 4 Ukraine war casualties», i Politico, Casualty Figures Reveal Game-Changing Impact of Drones on Ukrainian Battlefield, i Kyiv Post

Termisk bilde fra DJI-drone under øvelse. Varmesignaturene viser hvor synlig personell blir fra luften.

– Konsepter som utvikles uten dette som grunnforutsetning, vil ha svært begrenset operativ relevans, sier han.

Ambisjonen handler ikke bare om teknologi, men om hvordan hver enkelt avdeling og soldat skal bruke den i praksis, forklarer Solem.

– Nå skal vi gå fra at bortimot alle i Hæren, i tillegg til å være en «riflemann», også blir en «droneman». Ambisjonen er at majoriteten av Hærens struktur skal benytte en form for ubemannede systemer, selv om våpenbærende systemer fortsatt vil være forbeholdt utvalgte funksjoner.

NED PÅ SOLDATNIVÅ

Endringene merkes allerede i utdanningen. Ifølge instruktør Svein Haugane ved UAS-seksjonen på Hærens våpenskole stilles det i dag langt høyere krav til hver enkelt soldat.

– Kamouflasje handler ikke lenger bare om hori-

– Droneprogram Land (DPL) er et svært konkret tiltak tuftet på kontinuerlig erfaringslæring fra Ukraina, sier oberst Kai Solem, leder for Hærens nye droneprogram.

sontal dekning, hver soldat må også kunne skjule seg mot sensorer i luften. Tidligere var dette ofte en lederoppgave. Nå er det et individuelt ansvar, sier Haugane.

Han beskriver hvordan læringen ofte skjer raskest når soldatene får se seg selv ovenfra.

– Når vi viser video og bilder tatt fra luften, får de umiddelbar forståelse for konsekvensene. «Seeing is believing». Da endrer adferden seg raskt.

Det som tidligere krevde soldater ute i terrenget, er i ferd med å flytte seg opp i høyden – inn i kameraer, algoritmer og skjermer. Avstanden mellom den som observerer og den som blir observert blir større, men også mer skjør.

– Gjennom dronen kan jeg se et menneske tydelig fra femhundre meters høyde, uten at de ser eller hører oss. Vi kan se dem. Men de kan gjøre det samme mot oss, avslutter lagfører Roy Sneisen i kp 2, Hans Majestet Kongens Garde. ■

Spiller ut en dronestrid

På Krigsskolen spiller de ut digital dronestrid. Det kan bidra til å peke retning for framtidig satsing for Hæren.

AV ØYVIND FØRLAND OLSEN

Droner endrer ikke alt, det er ikke en fullstendig «gamechanger». Vi ser likevel at det har en stor betydning og at det kan endre utfallet i en strid, særlig hvis du kombinerer det med andre kapasiteter, sier Sebastian Langvad.

På Krigsskolen forteller major Langvad om en simulert krig mot russiske styrker for noen måneder siden. De norske styrkene var på vikende front, de ble «hamret» av russisk artilleri. Den norske styrken var satt opp som en del av en standardisert NATO-brigade, som Langvad peker på som utdatert.

Så snudde krigslykken.

– Vi la merke til at vi tapte klart de første spillene, til at det ble jevnere, før det til slutt ble klart at vi hadde overtaket. Hadde vi latt dette spillet gå i flere timer til er det sannsynlig at vi hadde løst oppdraget, sier kadett Harald Kristiansen (25).

NYE TAKTISKE KONSEPTER

I et av klasserommene på Krigsskolen deler Langvad, og kadettene Kristiansen og Jesper Lyssand erfaringene fra et krigsspill de gjennomførte for noen måneder siden. Spillene som har blitt utført på Krigsskolen har bestått i simulerte konflikter, med alt fra 30 til 1000 soldater på hver side.

Langvad forteller at det å implementere droner og ulike sensor kapasiteter var uunnværlig for å komme på offensiven i spillet der digitale norske og russiske styrker sto mot hverandre.

– Fienden fikk ikke noe mer eller bedre teknologi ut over i spillet. De ble likevel flinkere til å bruke det de hadde. Blå side begynte med et »

Visste du at ...

Krigsskolen har en egen dronegruppe. Gruppen har støtte både i kadettsamfunnet og fra skolen til å etablere en dronesimulator, hvor kadetter kan trene både flyteknisk, samt mer spesifikke militære droneoppdrag. Dronegruppen har blant annet bygget en egen FPV-drone (First person view) som kan bære et stridshode, skriver Forsvaret.

Major Sebastian Langvad er mentor for prosjekt «6. divisjon 2023» ved Krigsskolen.

Prosjekt 6.divisjon 2035

- » Et kadettdrevet prosjektgruppe som utforsker hvordan ny teknologi kan redusere behovet for personell ved å implementere teknologiske systemer
- » Består av 17 kadetter ved Krigsskolen og mentorer av major Sebastian Langvad
- » En av målsetningene i prosjektet er at Norge må utnytte frembrytende og disruptiv teknologi

Kilde: «6.Divisjon 2035 – Grasrotinnovasjon for økt kampkraft», via Stratagem

«Krigspill er den billigste måten å feile på.»

MAJOR SEBASTIAN LANGVAD

teknologisk underskudd. Sakte, men sikkert la vi på strukturelementer som var mer teknologisk nytenkende, sier Langvad som leder prosjektet «6. divisjon 2035».

JUSTERER SPILLET

Det er et kadettdrevet innovasjonsprosjekt som skal utforske nye taktiske konsepter. Målsetningen er slik at en norsk hærstyrke skal kunne slå fra seg på slagmarken i en eventuell fremtidig konflikt.

– *Hvordan klarer dere å simulere så tett opp mot virkeligheten som mulig? En innvending kan jo være at dette bare er et spill?*

– Mens spillet pågikk deltok også en av utviklerne av simulatoren. Vi har endret på parametrene i spillet da vi så at enkelte UAV-er hadde helt urealistisk lang rekkevidde, sier Kristiansen.

Langvad, som også er hovedlærer ved Krigsskolen, peker på at spillet utviklet av Levato imiterer det som utspiller seg i virkeligheten. Alt av tekniske data for materiell, som for droner, mates inn i systemet for å skape mest mulig realisme.

– I kommersielle spill som simulerer krig ser vi at stridsfeltet utvikler seg slik at det ser ut som det gjør i Ukraina. Det blir et 20 kilometer langt tomrom mellom frontlinjene hvor det er for dødelig å bevege seg på grunn av sensorer (som droner), samt hurtig og presis ild, sier Langvad.

BILLIG Å FEILE

Han forteller at Krigsskolen samarbeider tett med Hærens våpenskole, arbeidet opp mot «Morgen-

agens hær» og Forsvarets forskningsinstitutt (FFI). Erfaringene fra de simulerte krigsspillene blir formidlet videre oppover i systemet. Hva som skjer videre, er ikke opp til Krigsskolen å bestemme.

Likevel kan de gi innsikt og grunnlag for å ta beslutninger, sier Langvad.

– Krigspill er den billigste måten å feile på. Det er egentlig helt gratis for Hæren. Samtidig kan det vi finner ut gjennom spillene være grunnlag for å bruke millioner, eller titalls millioner kroner på felttester av droner før man får de inn i en operativ struktur. Selv om krigspill alene ikke kan gi sikre nok svar til å investere milliarder av kroner i viss type drone, er det en komplementær metode til å triangulere funn.

MER ENN BARE SPILL

Ifølge kadettene Lyssand og Kristiansen er satsingen på droner på Krigsskolen mer enn bare digital. De er på andre året i offisersutdanningen. Det er få øvelser i felt som skjer uten at ulike dronekapasiteter er i spill.

Simuleringene og skrivebordsøvelsene har størst effekt hvis det kobles til praktisk bruk av droner, mener kadettene.

– Jeg hadde føringsrolle som troppssjef under en øvelse nylig der vi måtte forsvare oss mot en angripende styrke med droner, forteller Jesper Lyssand (25).

– Vi hadde droner som vi brukte i planleggingsfasen til å fly over våre stillinger for å se hvilke tiltak vi hadde gjort med skjul og dekning ved våre stillinger for å unngå å bli oppdaget termisk (varmesignatur). Hun som fløy påpekte da: «Her ser vi to stykker. Det må vi fikse». Samtidig lå det åtte stykker der. Det endte jo med at de ikke fikk ledet ild mot oss, sier Lyssand før kadett Kristiansen fortsetter:

– Det er ikke alltid vi klarer å være usynlige. Det legger enda større vekt på hva vi behersker av enkeltmannsferdigheter. Nå er det ikke bare fienden foran du må skjule deg for, du må også skjule deg for fienden fra luften. ■

Robur Safe

– En ledende produsent og leverandør av fysisk sikkerhet til offentlig og privat virksomhet.

Vi tilbyr sikring av:

- Våpen og ammunisjon.
- Gradert materiell – NSM godkjent, Konfidensielt, Hemmelig.
- Servere – Tempest.
- Makulering av SSD, HDD, papir (opptil E7 – H3 – P7).
- Sikker lading og oppbevaring av litium batterier.
- Hvelvdør og hvelv i EN 1143-1.

Hvelvdør.

Brannsikkert batteriskap.

Tempest.

Utendørscontainer
20 fot, med dobbeldør.

K-skap med A4 og A6 skuff.

SSD, HDD knusere og
makuleringsmaskiner.

Dette er et lite utvalg av hva vi kan levere. Er det noe du har behov for å sikre, ta gjerne kontakt for en uforpliktende prat om løsninger som kan tilpasses deres behov.

Robur Safe AS
Olav Brunborgs vei 6, 1396 Billingstad
Telefon: 67 16 66 00
E-post: info@robursafe.no
www.robursafe.no

A person in a tan uniform is standing on the deck of a ship, looking towards a net. The net is made of a dark material and is supported by a metal frame. The background is a clear blue sky.

Kystjegerkommandoen: FRA SPAREKNIV TIL MILLIARDSATSING

Kystjegerkommandoen sto overfor nedleggelse. Nå er avdelingen en ettertraktet arena for dronetesting og utvikling, og en forestående milliardsatsing.

TEKST & FOTO ØYVIND FØRLAND OLSEN

Kystjegerkommandoen skal operere droner fra fartøy. Her ser vi en operatør om bord fregatten KNM Thor Heyerdahl under en øvelse i 2025 (Foto: Edward Valentin Coates/Forsvaret).

«Vi jobber for at KJK skal ha en tapspåførende effekt med bruk av droner.»

KOMMANDØRKAPTEIN
FRODE DRAGNES
NAKKEN, SJEF FOR
KYSTJEGERKOMMANDOEN

Frode Dragnes Nakken har vært sjef for Kystjegerkommandoen siden 2024. – Er det noe jeg skulle ønske meg så er det flere årsverk enn det vi har i dag, sier Nakken.

I Sørليا skyte-øvingsfelt utenfor Harstad går to skjeggete og tatoverte amerikanere bort til en drone. De plukker den opp og begynner å fortelle om egenskapene til dronen. De ønsker verken navn eller bilde på trykk siden de jobber i et selskap som har produsert og donert tusenvis av FPV (first person view)-droner til Ukraina.

Det de jobber med nå er sensitivt, forteller de. Det samme er bakgrunnen deres.

Tidligere var de soldater i de amerikanske spesialstyrkene.

– Du kan fly et sted mellom 10–30 droner i sverm. Den kan ha en nyttelast på opp til 4 kilo, og flytiden er fra 20-30 minutter. Det har også mulighet for automatisk å identifisere mål ved hjelp av en algoritme, sier en av amerikanerne.

Kunnskapen og erfaringene bruker de tidligere yrkessoldatene for å vise fram dronesystemer til Forsvaret.

De ønsker ikke å gå ut med hva slags dronesystem det er snakk om.

Medieoppslag kan oppfattes som fordelaktig behandling, og det kan være en snubletråd i anbudsprosesser som leder fram til en eventuell anskaffelse.

TESTES AV KYSTJEGERKOMMANDOEN

Mens snøen faller over skytefeltet, er det operatører fra Kystjegerkommandoen (KJK) og ansatte

ved Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) som gjennomfører testingen.

Droneoperatører fra KJK står for flygingen av dronene som for anledningen er på lån til FFI.

Sjef for Kystjegerkommandoen kommandørkaptein, Frode Dragnes Nakken, forteller at avdelingen er en ettertraktet test- og utviklingsgrena for droner i Sjøforsvaret. Tester som i Sørليا skal gi et bedre kunnskapsgrunnlag for hvilke droner som kan være aktuelle for avdelingen.

Så blir det opp til Forsvarsmateriell å gjennomføre en eventuell anskaffelse.

Nå ser Kystjegerkommandoen også nærmere på «enveis angrepsdroner» som kan påføre en fiende tap, sier Nakken.

– Vi jobber for at KJK skal ha en tapspåførende effekt med bruk av droner, sier Nakken.

TUSENVIS AV DRONER

I skytefeltet på Sørليا høres lyden av fire rotorer idet FPV-dronen letter og begynner å stige til værs. Fra å ligne en hissig bisverm, blir det en lett summing som knapt er hørbar.

Snart er dronen bare en silhuett som kan skimtes i den gråhvite horisonten.

Så blir den borte.

For rundt et par tusen dollar per stykk, kan dronen påføre en fiende betydelige tap enten i form av materielle eller menneskelig skader, forteller amerikanerne som er på besøk. >>

En av oppgavene til KJK er å kunne borde andre fartøy, forteller Frode Dragnes Nakken. Her ser vi operatører under en øvelse der de er i ferd med å borde KNM Magnus Lagabøte (Foto: Oda Holmefjord).

Den kan krasje inn i fiendtlige droner for å uskadeliggjøre dem, og dronen kan bære eksplosiver som den slipper mot mål på bakken.

– Vi ser på disse dronene som ammunisjon, og vi produserer tusenvis av dem i en rekke forskjellige land, forklarer den tidligere spesialsoldaten.

Han viser til at dronen kan gjøre skade for betydelig større summe enn det koster å produsere dem. Slagmarken i Ukraina er et tydelig eksempel for hvorfor kvantitet, og rimelige dronesystemer er viktig.

Da er det er mulig å «ta risiko» og tape droner uten at det koster hundretusenvis av kroner.

DRONEVETERAN I FORSVARET

Det ser også Kystjegerkommandoen verdien av. Det handler om muligheten til å kjøpe inn

Hellfire var tidligere en del av våpensystemene i Kystjegerkommandoen. Nå er det donert til Ukraina, og KJK ser etter løsninger som kan ha lignende effekt. Her ser vi operatører under en øvelse i 2015 (Foto: Mats Grimsæth/Forsvaret).

systemer som ikke koster skjorta, få mengder av det, og tillate seg å operere dem tilnærmet slik de blir brukt i krig

– Jeg tror det er viktig at vi prøver og feiler, og prøver igjen. Det er feil å kjøpe inn mange droner som er gode i dag, men som kanskje ikke er det om noen år. Og kvantitet betyr noe. Det betyr at vi må få opp antallet droner vi har tilgjengelig for å gjøre det vanskeligere for våre motstandere, sier hovedinstruktør for droner i Kystjegerkommandoen.

Mannen i 30-årene Offisersbladet møter på et kontor på Trondenes, var første dronepilot i KJK. Han har også flydd droner for Forsvaret i Afghanistan. Nå har han en sentral rolle i å utvikle avdelingen til en slagkraftig arena for bruk og utvikling av droner.

Kystjegerkommandoen har blikket mot mindre og mellomstore droner som kan tas med av operatører til sjøs eller på land, droner som kan overvåke og drive etterretning, men også «effektordroner» som kan ramme mål på land og til sjøen, forteller han.

– Det hjelper ikke bare å se fienden. Vi må kunne angripe og påføre dem tap.

FOR REGELSTYRTE

Kystjegerkommandoen undersøker og tester overflatesystemer på sjøen som har lignende effekt som Hellfire-missilene og utskytningssystemene som ble donert til Ukraina i 2022.

Det er behov for en rekke systemer, og regelverket som KJK må føye seg etter, i likhet med andre som flyr droner, må tilpasses en ny virkelighet, mener han:

– Som følge av krigen i Ukraina handler det meste om droner om dagen, og utviklingen går ekstremt fort. Jeg mener vi i mye større grad må bli flinkere til å bygge droner selv og anskaffe systemer vi kan gjøre egne tilpasninger til.

– Og vi må fly de som ukrainere. Per nå er vi for regelstyrte og det hindrer oss i å operere og øve med dronene slik vi ønsker. Vi har som mål å være klar til strid i en enhver tid, og ikke bare om noen år. I dronedomenet mener jeg at vi ikke er der ennå.

VIL FINNE LØSNINGER

I ledelsesbygget til Kystjegerkommandoen, sitter kommandørkaptein Frode Dragnes Nakken (43).

– Som operatør vil man alltid være utålmodig, og det ønsker vi at de skal være, sier Nakken

Han sier at han forståelse for frustrasjonen ved regelverk oppleves som et hinder for å trene med droner slik de brukes i krig.

Men begrensningene er der av en grunn, sier Nakken.

– Det Luftforsvaret er bekymret for ved bruk av droner er luft- og bakkerisiko. Det må vi ta på alvor.

Han viser til at det Luftforsvaret som forvalter fagmyndigheten og utvikling regelverk for bruk av droner i Forsvaret.

– Det er et regelverk vi må forholde oss til. Ved god dialog får vi til ganske mye og Luftforsvaret er løsningsorienterte. Trolig står vi overfor et paradigmeskifte for bruken av luftrommet, hvor man må legge begrensninger på hvor bemannet luftfart kan operere for å åpne opp mer for droner i større områder. Dette er ikke noe som ikke kan gjøres i

«Jeg mener vi i mye større grad må bli flinkere til å bygge droner selv og anskaffe systemer vi kan gjøre egne tilpasninger til.»

HOVEDINSTRUKTØR
DRONER I
KYSTJEGERKOMMANDOEN

fredstid, men jeg tror det er dit vi må bevege oss når vi snakker om krig, sier Nakken.

MILLIARDER TIL KJK

Kommandørkaptein Nakken har hatt sjefsrollen i KJK siden sommeren 2024. For få år siden ville de tre milliarder kronene som skal sluses inn i Kystjegerkommandoen i tråd med det stortingsvedtatte prosjektet P6380 (se egen artikkel), vært en drøm.

Senest i 2016 sto avdelingen overfor en nedleggelse.

Ifølge Nakken er de allerede i gang med å realisere prosjektet som innebærer at KJK kommet langt som en test- og utviklingsarena for droner. Å koble industrien tett opp mot Forsvaret, og de operative miljøene slik som dronedemonstrasjonen på Sørliia viser, er viktig for utvikling og innovasjon, forteller Nakken

Likevel er det rom for forbedring.

Sjefen for Kystjegerkommandoen skulle gjerne sett at det gikk enda hurtigere, fra behov og ønsker blir identifisert, til de får materiellet de ønsker seg.

– Byråkratiske prosesser hvor vi er redde for å gjøre feil, er ikke rigget for å håndtere en krevende sikkerhetspolitisk situasjon. Vi trenger økt hastighet fra ide til leveranse, og det et bør legges til rette for tettere dialog mellom industri og de operative miljøene for å lukke de operative gapene vi står overfor, sier Nakken.

SKAL PÅFØRE TAP

Han viser til at KJK skal bidra til situasjonsforståelse i det maritime domene, i fred krise og krig. De skal levere måldata til langtrekkende presisjons-»

Samler avdelingen

I dag er Kystjegerkommandoen plassert på to steder, i Harstadbotn og Trondenes. I forbindelse med Prosjekt P6380 skal hele avdeling samles på Trondenes, det skal reises et nytt ledelsesbygg og det skal bygges et kaianlegg for KJKs nye fartøy. Den aldrende svenske arbeidshesten Stridsbåt 90N skal nemlig utfases, og inn kommer nye fartøy. De blir større enn de gamle fartøyene på rundt 16 meter.

– Det blir et nytt kaianlegg for de nye fartøyene våre, og det skal også bli mulig å legge til med større fartøy enn det. Det er snakk om fem nye fartøy for vår del som blir litt større enn de vi har, og som gjøre de bedre egnet til å operere langs kysten.

– Vi ser også på muligheten til å operere nye dronene ut fra fartøyene, sier Frode Dragnes Nakken

våpen, og bidra til Sjøforsvarets evne til å borde fartøy.

Nå har de flere offensive kapasiteter som en del av ønskeliste. Det er nødvendig når vi ser utviklingen i verden og på slagmarken, forteller Nakken.

– Litt av arven til Kystjegerkommandoen fra tiden med Kystartilleriet, er at vi hadde lett missilbatteri (LMB) i form av Hellfire. Det ble donert til Ukraina. Nå har vi sett en rivende utvikling innenfor droner, og i prosjektet legger også opp til at vi midler til droner for å påføre tap.

– Dere skal få en litt større knyttneve, og det kan komme i form av droner?

– Vi ser droner i tre spor. Interceptor – som et antidronesystem for å uskadeliggjøre droner. Det andre er ISR (Intelligence, surveillance, reconnaissance). Det tredje er som en enveis angrepdrone, som en effektor mot mål i maritime interessedomener.

– Det utforsker og tester vi nå, sier Nakken.

– HOLD LITT AVSTAND

I Sørليا skyte- og øvingsfelt nærmer demonstrasjonen seg sitt klimaks. FPV-dronen sirkler og flyr i retning en konteiner der operatører i KJK sitter bak spakene. De forteller om hvilke trusler og muligheter innføringen av droner på stridsfeltet betyr. Det kan begrense risiko for egne operatører, og det kan påføre fienden tap. Det kan også innebære en betydelig større fare hvis en fiende besitter de samme kapasitetene. Å holde seg skjult for fienden blir vanskelig.

Utenfor i vinterveret står ansatte fra Forsvaret,

«Vi er Sjøforsvarets øyne og ører ved kysten og kystnære strøk, og selv med den store satsingen vi har i dag og årene framover, er vi for få ansatte.»

KOMMANDØRKAPTEIN
FRØDE DRAGNES
NAKKEN, SJEF FOR
KYSTJEGERKOMMANDOEN

Operatører fra Kystjegerkommandoen satt bak spakene og fløy dronene under testen. Droner gir dem muligheter, men betyr også en større fare å bli eksponert av fiendtlige droner, forteller de.

FFI og de to tidligere amerikanske spesialsoldatene. Først slippes en dummie-granat fra rundt 50 meters høyde, så faller den neste. Granatene bommer med noen meter på en rød sirkel som er tegnet i snøen.

– Det ville likevel skapt ødeleggelse i målområdet, konkluderer amerikanerne.

En litt lettere drone begynner å sirkle i området. Så øker den hastigheten, summingen blir stadig høyere.

«Paff!»

To flytteesker i papp flyr i været og blir maltraktert. Summingen opphører, og det begynner å sive røyk fra snøen.

Dronen har gjort jobben, og «tatt ut» målet ved hjelp av kinetisk kraft.

– Hold litt avstand! Jeg tror ikke det er særlig sunt å puste inn denne røyken, sier en av de amerikanske soldatene idet han fjerner det ødelagte batteriet fra dronen.

IKKE NOK FOLK

Tilbake på sjefens kontor på Trondenes forteller Nakken om satsing på materiell, bygg og droner. Han er tydelig på at de forestående milliardinvesteringene også innebærer et behov for flere ansatte.

– Er det noe jeg skulle ønske meg så er det flere årsverk enn det vi har i dag. Vi er Sjøforsvarets øyne og ører ved kysten og kystnære strøk, og selv med den store satsingen vi har i dag og årene framover, er vi for få ansatte.

– I dag har vi flere oppgaver enn vi har folk, sier kommandørkaptein som viser til at det bare er i overkant av 100 årsverk i avdelingen

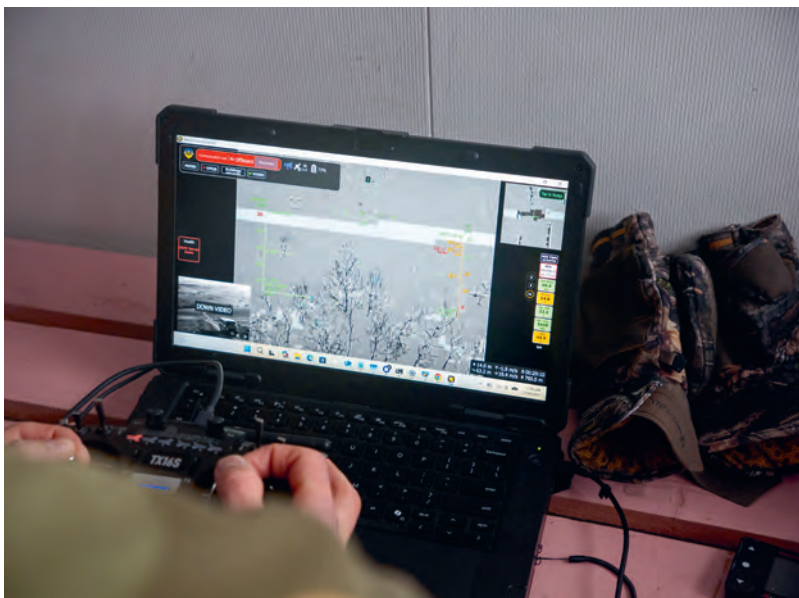
Ved å satse enda mer på mellomstore droner, er det også behov for en annen type kompetanse enn det de besitter i dag, sier Nakken.

– Det å operere en drone er en enkeltmannsferdighet som man må mestre. Vi har fartøysoperatører og kystjegere som er dronepiloter. Nå som vi er i prosess med å anskaffe litt større droner som har lengre rekkevidde og en annen måte å operere på, tror vi at det er behov for en annen type personell enn de vi rekrutterer inn som kystjegere og fartøysoperatører, sier Nakken.

– Hva er det som kjennetegner de som er kystjegere eller fartøysoperatører?

– Det handler om å at de har en lyst til å løse oppdrag, samhold, at de er pragmatiske og positive. Det er et privilegium å være sjef for KJK. Av og til er jeg nødt til å holde dem litt igjen. Det er mye bedre enn å «pushe» folk.

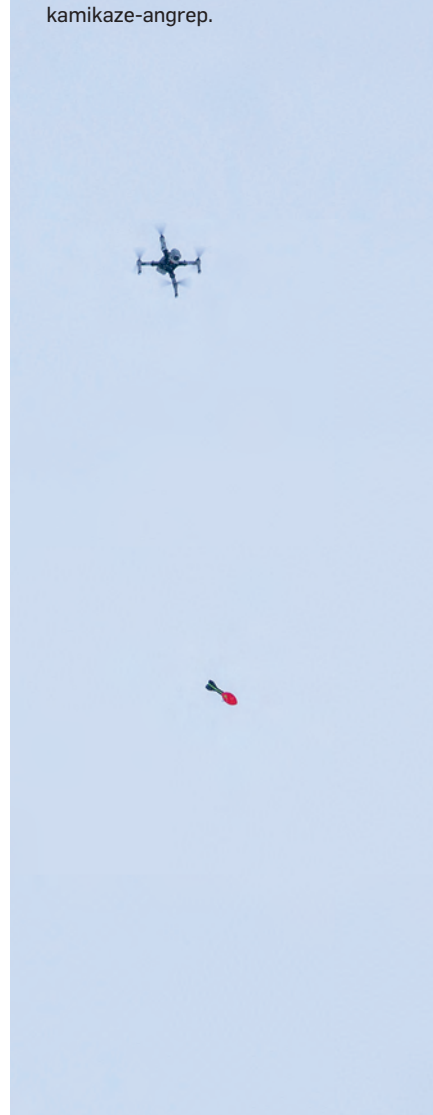
– Jeg tror ikke nødvendigvis det er slik alle steder i Forsvaret. ■

To «dummie»-granater er festet til dronen. Den kan bære en nyttevekt på opp til fire kilo og påføre stor skade.

Dronen har sluppet granatene. Snart starter den innflygingen mot pappeskene der det blir gjennomført et kamikaze-angrep.

Treff! Flytteskene flyr til alle kanter, og dronen ligger begravet i snøen.

– Hold dere unna! En av de tidligere amerikanske spesialsoldatene fjerner batteripakken fra dronen etter at den gikk i bakken. Røyken kan være skadelig å puste inn, sier han.

Kystjegerkommandoen skal bytte ut Stridsbåt 90 med et nytt og større fartøy. Her ser vi Stridsbåt 90 under en øvelse i 2025 (Foto: Henrik S. Andersen/Forsvaret).

Prosjekt P6380/ KJK oppgradering

Prosjektet omfatter både materiell og EBA (eiendom, bygg og anlegg), og kostnadsrammen ligger samlet oppunder tre milliarder kroner. 2, 4 milliarder kroner er satt av til materiell, og 600 millioner kroner er tiltenkt bruk på EBA.

Materiellanskaffelsene er kategorisert innen C4IS (kommando-, kontroll-, kommunikasjons-, data- og informasjonssystemer), nye fartøy (under 24 meter), multirolle ribber og bordsmateriell, sensorsystem, logistikk og ledelse.

Materiellanskaffelsen forventes kommende år og med et tyngdepunkt rundt 2028-2030. Prosjektet skal være ferdigstilt i 2031, opplyser Forsvarsmateriell (FMA).

– Det skal anskaffes ulike typer dronesystem,

til ulikt bruk og i ulike størrelser. Vi bruker begrepene Small Tactical UAS (under 150kg), Mini UAS (under 25 kg) om de største systemene KJK skal anskaffe. Begge disse er tiltenkt å fly fra de nye KJK-fartøyene og ha oppgaver innen bildebygging, overvåking og produksjon av måldata. KJK prosjektet ser også på overfalte-droner kalt USV og distribuerte sensorsystemer som kan overvåke kystsonen, skriver pressevakt i Forsvarsmateriell Jeanette Fagerli-Quiano til Offisersbladet.

Hun forteller at prosjektet også omfatter «co-unter UXS» for å beskytte seg mot droner i luften og på overflaten.

– Når det gjelder hvor mye som settes av til «droneanskaffelser» er ikke dette endelig bestemt. Det kommer også an på hvilke typer UAV system prosjektet velger da det er svært ulike priser på dette i markedet. ■

SIKRING AV OPERASJONELL INTEGRITET

Når digital sporløshet er et krav

Faraday-telt for feltbruk. Modulære løsninger med rask oppsetting for operative behov.

Faraday.no er norsk leverandør av profesjonelle skjermingsløsninger fra anerkjente produsenter som Mission Darkness, SLNT, OffGrid og Ramsey Electronics. Vi leverer sertifisert utstyr utviklet for å eliminere uønsket trådløs kommunikasjon og beskytte sensitive enheter mot ekstern manipulasjon.

Våre løsninger sikrer operasjonell integritet gjennom 100 % signalblokkering (RF-shielding) for mobiltelefoner, laptop, GPS-enheter og kritisk elektronikk.

Operasjonelle anvendelsesområder:

- **SIKKERHETSTILTAK FOR DIGITALE ENHETER:**
Isoler beslaglagte enheter umiddelbart for å forhindre fjernsporing, sporing eller manipulering av data.
- **ETABLERING AV RF-SKJERMEDE SONER:**
Skjerming av møterom, operasjonssentre og midlertidige lokasjoner mot elektronisk avlytting og signalinnsamling.
- **BESKYTTELSE AV KRITISK INFRASTRUKTUR:**
Skjerm utstyr mot elektromagnetiske forstyrrelser (EMI/EMP) og uautorisert trådløs aksess.

Faraday.no – Din partner for sertifisert Faraday-teknologi og RF-skjerming

post@faraday.no
Tlf. 9405 2825

OFFGRID

Ramsey
ELECTRONICS

SLNT

MISSION
DARKNESS

Lexus UX 300e Edition35

Utstyr:

- Metalliclakk
- Oppvarmet ratt
- El. justering av forseter
- Mørke ruter
- Elektrisk justerbart ratt
- 18" lettmetallfelger
- Ventilerte forseter
- Seter i syntetisk perforert skinn
- Ryggekamera
- Vinterhjul u/pigg

Leieperiode 36 mnd/ 45.000 km
 Forskuddsleie kr 0,- inkl. MVA
 Pris pr mndkr 4.450,- inkl. MVA
 Rekkevidde inntil 450 km (WLTP)

Nissan Ariya EVOLVE e-4ORCE AWD

Utstyr:

- Metalliclakk
- LED Matrix hovedlys
- Blindsonvarsling
- EL. justering av forseter
- 8-veis
- 19" alu. Fegler
- Tonedede ruter bak
- Oppvarmet ratt
- BOSE lydanlegg
- Sorte seter i kunstskinn
- El. bakluke
- Head-Up display
- Vinterhjul u/pigg

Leieperiode 39 mnd/ 48.750 km
 Forskuddsleie kr 0,- inkl. MVA
 Pris pr mndkr 6.350,- inkl. MVA
 Rekkevidde inntil 515 km (WLTP)

Nissan Leaf Engage Plus 75 kWt

Utstyr:

- Metallic lakk
- Varmepumpe
- Blindsonvarsling
- Manuell bakluke
- Oppvarmet ratt
- 18" lettmetallfelger
- LED hovedlys
- Batterivarmesystem
- Tonedede ruter
- 360 kamera
- Sort/grått interiør i tekstil og stoff
- Vinterhjul u/pigg

Leieperiode 39 mnd/ 48.750 km
 Forskuddsleie kr 0,- inkl. MVA
 Pris pr mndkr 5.450,- inkl. MVA
 Rekkevidde inntil 622km (WLTP)

Ford Explorer Premium AWD Extended Range

Utstyr:

- Metalliclakk
- El. bakluke
- Matrix hovedlys
- Sportsseter Sensico
- Oppvarmet ratt
- Bang & Olufsen lydanlegg
- Innfellbart hengerfeste
- Førerassistentspakke
- Head-Up display
- 360 graders parkeringskamera
- Varmepumpe
- Vinterhjul u/pigg

Leieperiode 39 mnd/ 48.750 km
 Startkostnad kr 0,- inkl. MVA
 Pris pr mndkr 7.190,- inkl. MVA
 Rekkevidde inntil 532km (WLTP)

CTC Privatleie – et *bekymringsløst bilhold*

VÅRKAMPANJE

Skoda Elroq RS 340 HK

Utstyr:

- Metalliclakk
- El. bakluke
- 20" lettmetallfelger
- LED Matrix hovedlys
- Tilhengerfeste
- RS interiør
- Ryggekamera
- Tonet glass
- Sportsseter
- Varmepumpe
- Elektrisk fører sete m/minne
- Vinterhjul u/pigg
- Serviceavtale er inkludert i leieperioden

Leieperiode 39 mnd/ 48.750 km
Forskuddsleie kr 0,- inkl. MVA
Pris pr mndkr 7.490,- inkl. MVA
Rekkevidde inntil 550km (WLTP)

Audi Q6 e-tron Quattro S Line PRO Black Edition

Utstyr:

- Metalliclakk
- Tilhengerfeste
- Omgivelseskamera
- Adaptiv cruise
- Oppvarmet ratt
- LED Matrix hovedlys
- 20" 5-arm lettmetallfelger
- Akustikkglass foran
- Sort Optikpakke
- Sportsseter Dinamica/ kunstskinn
- Mørke ruter bak
- S Line eksteriør
- S Line interiør
- Vinterhjul u/pigg
- Serviceavtale er inkludert i leieperioden

Leieperiode 39 mnd/ 48.750 km
Forskuddsleie kr 0,- inkl. MVA
Pris pr mndkr 10.990,- inkl. MVA
Rekkevidde inntil 572km (WLTP)

VW ID.7 GTX 4MOTION Exclusive

Utstyr:

- Metalliclakk
- Tilhengerfeste
- 20" lettmetallfelger
- Varmepumpe
- Oppvarmet ratt
- Head-Up display
- Innfelbartilhengerfeste
- Forvarming av batteri
- El. bakluke
- 360 kamera
- Adaptiv cruise
- Tonedede bakruter
- Dynamiske LED Matrix hovedlys
- Vinterhjul u/pigg
- Serviceavtale er inkludert i leieperioden

Leieperiode 33mnd/ 45.000 km
Forskuddsleie kr 0,- inkl. MVA
Pris pr mndkr 8.950,- inkl. MVA
Rekkevidde inntil 573km (WLTP)

BMW iX3 50 xDrive Supercharged M Sport

Utstyr:

- Metalliclakk
- Tilhengerfeste
- 20" lettmetallfelger
- Head-Up display
- Rattvarme
- M Sportspakke PRO
- M Sportsratt
- M Sportsseter
- Panoramatak
- Solbeskyttende ruter
- HarmanKardonlydanlegg
- ParkingAssistant Professional
- Vinterhjul u/pigg
- Serviceavtale er inkludert i leieperioden

Leieperiode 39 mnd/ 48.750 km
Forskuddsleie kr 0,- inkl. MVA
Pris pr mndkr 11.990,- inkl. MVA
Rekkevidde inntil 781km (WLTP)

Kampanjevilkår

Til de oppgitte priser kommer følgende i tillegg:

- Flåteforsikring pt. fra Kr. 8.490,- pr. år fra IF.
- Service i.h.t bilens servicehefte må følges og betales av leietaker.
- Trafikksforsikringsavgift tilkommer forsikringen.
- Etableringsgebyr Kr. 3.990,- (Normalt 4.990,-)
- Andre kjørelengder på forespørsel.

Det tas forbehold om kredittvurdering, indeksregulering av forsikringspris, endringer i avgifter, bilpris og rente. (Vi leverer de fleste merker og modeller - finner du ikke bilen du er på utkikk etter, ta kontakt)

Prisene forutsetter levering i år, eller så langt lageret rekker.

Kontaktpersoner

Petter Ødegård – Selger
Mobil: 40 62 11 19
E-post: petter@ctcbil.no

Tom Brenna – Salgssjef
Mobil: 90 08 61 90
E-post: tom@ctcbil.no

KRIM FRA KOSOVO TIL TELEMAR

Forfatter Jarle Sten Olsen fikk skrivehjelp av Balkan-veteran.

TEKST & FOTO ØYVIND FØRLAND OLSEN

Det har vært veldig gøy å se at innspillene jeg har gitt, kommer fram i boka. Jeg føler at han har kommet under huden på hvordan livet fungerer i en militær kontingent i utlandet, men også samfunnet rundt. Det handler for eksempel om hvordan Jarle beskriver den sursøte lukta av brenning av søppel blandet med den stikkende lukta av brunullforbrenning ved leiren i Obilic (by i Kosovo), sier Egil Daltveit.

HJELP FRA VETERAN

Det er bare noen uker siden Jarle Sten Olsen nye krimroman «Rovfugl» ble utgitt når Offisersbladet møtte forfatteren og balkanveteranen. Arbeidet med boka har imidlertid tatt flere år. Uten hjelpen fra veteran og tidligere forsvarsattaché Daltveit, ville det vært vanskeligere å skildre livet under en norsk kontingent på Kosovo på slutten av 90-tallet, forteller Olsen.

– Av land på Balkan har jeg bare vært i Kroatia, og da på ferie, sier Olsen og viser til at han måtte tette kunnskapshull før han tok fatt på skrivingen.

– En av hovedkarakterene i boka er en norsk soldat som tjenestegjorde i KFOR (Kosovo Force – se faktaboks) hvor handlingen utspiller seg på slutten av 90-tallet. I forbindelse med forarbeidet til boka følte jeg et behov for å snakke med noen som kunne beskrive det livet. Jeg ville få innblikk i hvordan det så ut, jeg ville vite om luktene, lydene, militære uttrykk og handlemåter, sier Olsen som også forteller at han dykket ned i video- og bildemateriale om KFOR.

EN MELDING PÅ FACEBOOK

Olsen forteller at begynte å søke på nettet for å finne fram til noen som kunne dele av kunnskapen, for at han skulle være i stand til å formidle det han ønsket. Boka om politimannen Kim Utler er fiksjon. Likevel ønsket forfatteren at leseren skulle dra kjensel på beskrivelser og handlingsmønstre

«En av hovedkarakterene i boka er en norsk soldat som tjenestegjorde i KFOR hvor handlingen utspiller seg på slutten av 90-tallet.»

til norske soldater under en internasjonal operasjon på Balkan.

– Det har vært viktig for meg at innholdet i boka er militærfaglig «innafor».

Da dukket Egil Daltveit opp etter et nettsøk, forteller Olsen.

– Jeg fikk en melding på «messenger» fra Jarle. Først søkte jeg ham opp for å finne ut hvem han var, og da jeg så at han allerede hadde skrevet krimbøker kunne jeg ikke si nei. Jeg vil generelt sett mye heller si ja enn nei, humrer Daltveit som har fire kontingenter i Kosovo i 2000-2004 bak seg, i tillegg til at han var forsvarsattaché i Beograd i 2018-2021.

KRIM FRA BALKAN OG TELEMAR

Oberstløytnant Daltveit har nettopp blitt ferdig for dagen i Forsvarsdepartementet der han jobber som senior stabsoffiser. Olsen har tatt toget fra Bø i Telemark der han bor og hvor store deler av handlingen i boka lagt. Mens Daltveit og Olsen

vandrer over brosteinene på Akershus festning, deler de refleksjoner om samarbeidet med boka som har tatt flere år ferdigstille.

– Det er litt som et puslespill som skal passe sammen. Jeg starter ofte fra slutten i boka, så jobber jeg meg bakover, forklarer Olsen.

Brorparten av krimdramaet i Rovfugl er lagt til nåtiden i Telemark der vi følger politimannen Kim Utler. En betydelig del handlingen utspiller seg midlertid nesten 30 år tidligere. Der må en norsk kontingent i Camp Lebane håndtere alt fra løshunder, organisert kriminalitet, opptøyer og til tider svært ureglementert oppførsel fra enkelte av de norske soldatene.

«RÅTNE EPLER»

– Jeg fikk vite at det var «two can rule» (to alkoholenheter/ølbokser) som var lov i KFOR i 1999. Men det var tillitsbasert og kunne bli brutt, noe som jeg utnytter i fortellingen som du kan lese i boka, sier Olsen og peker til deler av handlingen. »

Forfatter Jarle Sten Olsen (t.h.) forteller at han har fått god hjelp fra oberstløytnant Egil Daltveit i forbindelse med boka «Rovfugl». Daltveit har fire kontingenter i Kosovo bak seg og han var Norges forsvarsattaché for Serbia, Nord-Makedonia og Montenegro i 2018-2021.

Handlingen i boka til Jarle Sten Olsen er lagt til Telemark i dag og til Kosovo i 1999.

Egil Daltveit (t.h.) er ikke fremmed for å bidra med informasjon og innspill i nye bøker om politimannen Kim Utler. – Det har vært moro å bidra og se at forfatteren bearbeider det og bruker informasjonen slik at det kommer fram i boka, sier Daltveit.

– Råtne epler kan du finne overalt, også blant norske soldater som deltar internasjonale operasjoner. Vi er jo et speilbilde av samfunnet så det er mulig å tenke seg at dette kunne ha skjedd, istemmer Daltveit.

– Heldigvis er det ikke så mange av den typen, skyter Daltveit og sikter til en av de mer usympatiske karakterene i boka.

– Samtidig som det var viktig for meg sørge for at veteraner kjenner seg igjen i beskrivelsene slik at de ikke rynker på nesa, er dette fiksjon og det jo tatt litterære grep for å sørge for at leseren

blar videre. Det er jo en krimroman der jeg tar meg friheter. Likevel har det vært hyggelig at jeg allerede har fått mange gode tilbakemeldinger fra veteraner, sier Olsen.

– Det betyr mye for meg.

FLERE IDEER PÅ LAGER

Forfatteren forteller at han og Kagge forlag planlegger for flere bøker om politimannen Kim Utler. Tanken er at politimannen skal løse flere kringgater framover. Når boka kommer og hvor handlingen skal utspille seg, er ennå usikkert, sier Olsen.

Daltveit deler imidlertid villig vekk om nye plottmuligheter som trekker Utler bort fra Telemark, kanskje til Svalbard eller Afghanistan?

– Kort tid etter at NATO kom til Afghanistan i 2001 så var kineserne der for å utvikle gruveindustri, og her kan det kanskje være mulig å lage en fiktiv sammenheng med kriminelle forhold rundt utviklingen av Fensfeltet (område i Telemark) der det skal utvinnes sjeldne jordarter? Det er jo masse naturressurser der som er interessante i et krimplott og det tusenvis av norske soldater som har tjenestegjort i landet, blant annet spesialsoldater og personell fra Etterretningstjenesten.

– Og hva med Svalbard? Har du tenkt på det? ■

Kosovo Force (KFOR)

- » Den NATO-ledede operasjonen har som målsetting var å bevare fred og stabilitet i Kosovo ble etablert 12. juni 1999
- » På det meste besto KFOR av 50.000 fra 39 land
- » Norsk deltakelse var fra 1999–2020, og 6200 norsk personell bidro i perioden
- » Norsk personell var blant annet soldater fra Telemark bataljon, helikopterstyrker, spesialsoldater og stabspersonell
- » To norske soldater omkom mens de tjenestegjorde i KFOR

Kilder: Forsvaret, NATO og Store norske leksikon

Hipp, hipp hurra!

Bunad og uniform er plagg som betyr mye – enten det handler om tradisjon, tilhørighet eller yrkesstolthet. Om noe skjer med den, kan det bety mye at den er forsikret.

Derfor er både bunad og uniform dekket gjennom BFO kollektive innboforsikring. Forsikringen gjelder for de fleste typer skader, i hele verden – også når antrekket er i bruk.

Så selv om gode råd kan hjelpe mot små uhell, er det ekstra trygt å ha en forsikring som gir deg profesjonell hjelp når det virkelig gjelder.

Er du nysgjerrig på flere av fordelene dine som BFO-medlem?
Kontakt oss på 21 49 59 95 eller e-post bfo@if.no

I samarbeid med:

VI KAN IKKE LA SAMFUNNBEREDSKAP HENGE I EN TYNN TRÅD

"Sammen skal vi holde hjulene i gang, og sørge for at mest mulig skal fungere så normalt som mulig – også om en alvorlig hendelse skulle skje."

– Justis- og beredskapsminister Aas-Hansen, tale ved åpningen av Totalforsvarsåret

Vi støtter fullt ut budskapet — og vil bidra aktivt. Å styrke beredskapen krever tverrfaglig samarbeid, geografisk samhandling og grenseoverskridende partnerskap. Derfor utvikler vi fleksible løsninger og riktige verktøy som gjør totalforsvaret mer robust og handlingsdyktig når det gjelder.

Nordic Shelter: Global leverandør av avanserte, mobile og selvforsynte shelters utviklet for forsvar, humanitære operasjoner og industri — for bruk i svært krevende miljøer.

**NORDIC
SHELTER**

DINE SIDER

VIKTIG FOR DEG SOM MEDLEM

01/2026

Side 45-66 >>

Årets lønnsoppgjør:

I 2025 fikk BFO sine medlemmer en grunnlønnssøkning på i snitt 6,13 prosent

Nå venter et nytt oppgjør

SIDE 50

Digitaliserings- og forvaltningsminister Karianne Tung ønsker seg fire likelydende tariffavtaler.

NY AVTALE

Ny tilpasningsavtale for Forsvaret. Hva betyr det?

SIDE 48

SENIORFORVALTNING

Forsvaret mister for mye kompetanse

SIDE 52

«Vi må erkjenne at de som har bestemt seg for å slutte, slett ikke snur i døren av 25 000 kroner utbetalt i året.»

SIDE 53

Våre eksperter hjelper deg – bla om

Lars Omberg
LEDER FORHANDLINGS-
UTVALGET

Grete Thorsby
FORHANDLINGSLEDER

Jon Erling Johansen
FORHANDLINGSLEDER

Bjørn Henrik Sævik
FORHANDLINGSLEDER

Grete Sandman
SENTRALT FRIKJØPT
TILLITSVALGT M&E

HVA SKJER?

TARIFF OG MEDBESTEMMELSE NR. 1/2026

Lars Omberg

Grete Thorsby

Jon Erling Johansen

LEDER FORHANDLINGSUTVALGET

FORHANDLINGSLEDER

FORHANDLINGSLEDER

Hva jobber BFO med om dagen?

FOTO: FORSVARET

» Oppfølging av tilpasningsavtalen som trådte i kraft 1. februar 2026:

Avtalen er omstrukturert for å bli mer logisk, kortere og lettere å bruke i praksis. Nye medbestemmelsesprosesser knyttet til Forsvaret gjennomføringsplan, virksomhetsplan og investeringsporteføljen. Alle DIF-er skal gjennomgå og ev. revidere sine informasjons- og samarbeidsavtaler innen 25.03.26. Se egen artikkel om saken.

» Utdanning i Forsvaret – GMPL vilkår og faglig utvikling:

Det har vært betydelig aktivitet knyttet til uklare vilkår under GMPL utdanning, der BFO har løpende dialog med både Forsvarets høyskole og FPVS. BFO har også gitt høringsinnspill til forskrift om unntak og tilpasninger til fagskoleloven. BFO påpekte i sitt høringsinnspill behovet for tydelige og forutsigbare regler som sikrer kvalitet, likebehandling og gode rammer for Forsvarets fagskoleutdanninger. BFO understreket også viktigheten av at unntak og tilpasninger ikke svekker studentenes rettigheter eller utdanningens faglige nivå.

» **BFO skolen og kompetanseutvikling:** Oppstart av digitale moduler og økt fokus på ATV- og HTV-kurs, lover og regler, omstilling og arbeidsrett. Se våre nettsider www.bfo.no for detaljer.

» **Kompensasjonsavtalen om merutgifter, risiko og ulempe** er sagt opp av alle arbeidstakerorganisasjonene og skal reforhandles. For medlemmer kan dette bety endringer i tillegg knyttet til oppdrag, belastning og risiko. BFO er forberedt på forhandlinger som er planlagt gjennomført medio mars 2026. Aktuelle endringer kan derfor ikke forventes publisert før i neste utgave av Offisersbladet.

» **Omstilling Forsvaret:** Endringene i sikkerhetsloven innebærer en mulig sentralisering av klareringsmyndighetene, noe som kan føre til betydelig omstilling for Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA), med risiko for kompetansetap og større avstand mellom klareringsmyndigheten og sektoren den skal betjene. Samtidig er det usikkert om omorganiseringen faktisk vil løse dagens utfordringer, da hovedproblemet knyttet til saksbehandlingstid, innsyn og rettssikkerhet ikke nødvendigvis påvirkes av strukturelle endringer. Se egen artikkel om saken.

» **HR i Forsvaret:** Dagens HR leveransemodell er under press, med risiko for feil, flaskehals og belastning både sentralt og lokalt. Flere oppgaver krever mer kompetanse enn dagens bemanning og struktur dekker, og deler av HR er fortsatt preget av prosesser som ikke er tilstrekkelig digitalisert eller standardisert. Dette påvirker tillit, forutsigbarhet og kvalitet i HR-leveransene. BFO jobber aktivt med å finne de gode løsningene, slik at både hverdagsforvaltning og HR

personellet blir ivaretatt. Se også egen kronikk i saken skrevet av Lars Omberg.

» **Lønns- og insentivprosjektet:** Arbeidet pågår fortsatt for fullt, der ulike tiltak vil komme som følge av forhandlingene mellom partene i Forsvaret.

» Oppfølging og implementering av pensjon på variable tillegg:

Til tross for at Høyesterett i april 2025 slo fast at enkelte ATF tillegg skal være pensjonsgivende, foreligger det fortsatt ingen endelig avklaring for de ansatte. Dette er fordi SPK mener at flere av Forsvarets unntaksaktiviteter ikke er godt nok belyst. FD jobber nå videre med vurderingene i dialog med SPK, Forsvaret og Arbeids- og inkluderingsdepartementet. BFO uttrykker stor bekymring for at den langdryge prosessen skaper misnøye og risiko for tap av kompetanse. Se egen artikkel om saken.

» NATO avtalen (Særavtale om tillegg, ytelser og godtgjørelser for personell som tjenestegjør ved stasjoner, NATO-staber og andre enheter i utlandet):

FD og Forsvaret vurderer nå om det kan være hensiktsmessig å si opp NATO avtalen til bortfall, slik at utsendte i forsvarssektoren omfattes av særavtalen for utenrikstjenesten (UD avtalen) – på lik linje med øvrige utsendte i staten. BFO jobber aktivt med hvilke konsekvenser dette ev. kan få for Forsvarets ansatte og er aktivt med i dialogen. Arbeidet forventes ferdigstilt ultimo mars 2026.

» INTOPS avtalen (Særavtale for tjenestegjøring i internasjonale operasjoner):

FD overførte partsansvaret for INTOPS avtalen til Forsvaret like før jul i 2025. BFO avventer nå innkalling til forhandlinger, slik at også denne avtalen også kan forbedres.

» **ELLISIV avtalen:** BFO opplever stor usikkerhet knyttet til avtalen som er inngått for personell som er tilknyttet operasjon ELLISIV i utlandet. Vi inngikk en avtale med Forsvaret før jul 2025, og den fikk virkning fra 1. januar 2026. Av forskjellige årsaker går bidragene over på denne avtalen på ulike tidspunkt.

» **Årlige forhandlinger (HTA 2.5.1):** BFO er godt i gang med å forberede seg foran årets lønnsoppgjør – som også omfatter det de fleste kaller lokale lønnsforhandlinger. Det knytter seg stor spenning til årets oppgjør siden det i år er et hovedoppgjør – noe som betyr at det ikke bare er lønna til den enkelte som er i spill, men også de forskjellige hovedtariffavtalene. ■

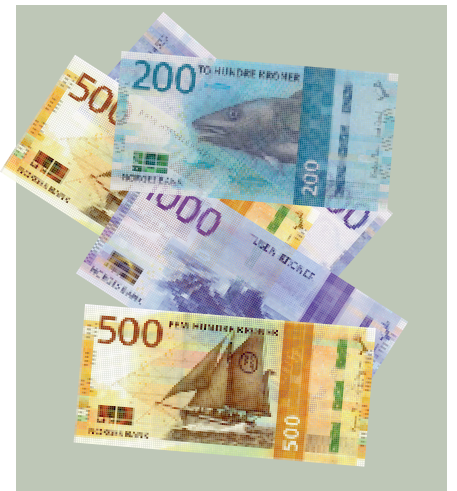

Bjørn Henrik Sævik
FORHANDLINGSLEDER

Grete Sandman
SENTRALT FRIKJØPT TILLITSVALGT M&E

«BFO er godt i gang med å forberede seg foran årets lønnsoppgjør – som også omfatter det de fleste kaller lokale lønnsforhandlinger.»

HVA SKJER?

TARIFF OG MEDBESTEMMELSE NR. 1/2026

Lars Omberg

Grete Thorsby

Jon Erling Johansen

LEDER FORHANDLINGSUTVALGET

FORHANDLINGSLEDER

FORHANDLINGSLEDER

Ny tilpasningsavtale for Forsvaret

Hva innebærer endringene for arbeidsgiver og tillitsvalgte?

SKREVET AV OBLT/FORHANDLINGSLEDER **GRETE THORSBY**

Fra 1. februar 2026 gjelder en ny og modernisert tilpasningsavtale for Forsvaret (TA). Avtalen, som er fremforhandlet mellom Forsvarets ledelse og de sentrale arbeidstakerorganisasjonene, representerer et tydelig løft for partssamarbeidet og setter en ny standard for hvordan medbestemmelse skal utøves i Forsvaret fremover. Den skal bidra til tydeligere rammer, mer effektive prosesser og økt forutsigbarhet – både for tillitsvalgte og arbeidsgiver.

Behovet for revisjon har vært tydelig. I arbeidet med den nye avtalen har partene pekt på utfordringer som fragmenterte prosesser, varierende kvalitet på saksgrunnlag og uklare forventninger til hvordan medbestemmelse skal praktiseres. Målet har derfor vært å lage et mer helhetlig og brukervennlig avtaleverk. Faktisk har antallet tilpasninger blitt redusert fra 83 til 60, samtidig som avtalen er skrevet om og ryddet for å bli mer forståelig og lettere å bruke i hverdagen.

TYDELIGERE VIRKEOMRÅDE OG BEGREPER

Flere bestemmelser er presisert for å unngå misforståelser.

I § 2 er virkeområdet klargjort, blant annet når det gjelder frivillig tjeneste og reservister. Partene har også avtalt at rettighetene for reservister skal avklares særskilt.

Også definisjonskapittelet er gjennomgått og strammet opp. Begreper og forkortelser er ryddet, og Forsvarets gjennomføringsplan (FGP) er tatt inn, slik at avtalen bedre speiler dagens styringssystemer.

REELL MEDBESTEMMELSE – TIDLIGERE OG TYDELIGERE

Et hovedgrep i avtalen er styrkingen av medbestemmelse i prosesser som til nå har vært preget av ulik praksis. Medbestemmelsesprosessen knyttet til både Forsvarets gjennomføringsplan og Forsvarets virksomhetsplan er oppdatert og gitt i §§ 17 og 18. Medbestemmelse i prosjekter og styringsgrupper er tydeligere forankret i § 6, og

partene legger stor vekt på at tillitsvalgte skal involveres reelt – og tidlig. Dette er helt i tråd med intensjonen om likeverd, felles ansvar og gode prosesser som ble trukket frem i arbeidet med avtalen.

Dette innebærer også krav om mer struktur i saksbehandling. Forsvaret har fått tydeligere ansvar for å sikre god kvalitet i saksgrunnlag og skriftlighet, og tidsfristene for innkalling og dokumenter er normert til 10 virkedager. Dette skal forhindre sen utsending av saker, en utfordring som lenge har hemmet muligheten til å utøve medbestemmelse i praksis. Her kan partene på nivå 2 (DIF)

avtale både kortere og lenger tidsfrister enn de normerte 10 virkedagene i sin informasjons- og samarbeidsavtale.

STERKERE OG MER ENHETLIGE PARTSSTRUKTURER

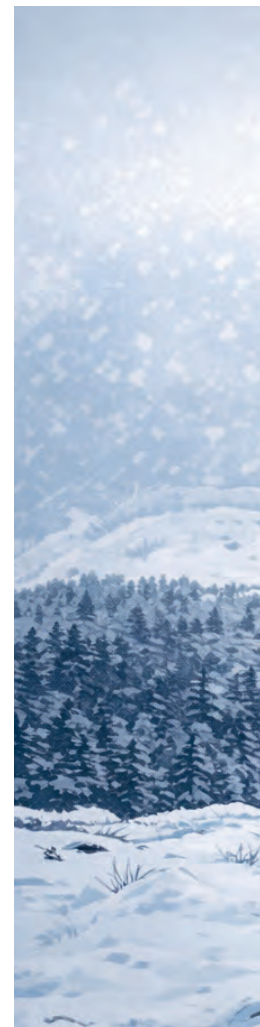
Hvordan medbestemmelse faktisk organiseres lokalt, avhenger av gode og oppdaterte informasjons- og samarbeidsavtaler (I/S-avtaler). Disse er derfor gitt en tydeligere ramme i den nye TA. DIF-er er pålagt å gjennomgå sine avtaler innen 25. mars 2026, og flere elementer – som frister, møtefrekvens, partsrettigheter og rutiner for godkjenning av referater – skal være standardiserte. Dette skal sikre en

mer forutsigbar struktur på tvers av nivåer og avdelinger i Forsvaret. Og dersom partene på nivå 2 ikke blir enige, er det HA/TA som gjelder.

Samtidig videreføres en av de viktigste bestemmelsene fra tidligere avtaler: Medbestemmelsen skal utøves på riktig nivå. Avtalen slår fast at uenighet lokalt ikke kan løses ved å hoppe over partsnivåer, men skal håndteres etter avtalens ordinære mekanismer. Dette styrker både ryddighet og rolleforståelse i partssamarbeidet.

OMSTILLING OG KOMPETANSE – ET TYDELIGERE RAMMEVERK

Forsvaret står i en omfattende utviklings- og omstillingsperiode. Den nye avtalen har derfor et tydeligere språk rundt omstillingsprosesser, gjennom revisjon av vedlegg

Illustrasjonen er laget av KI, med utgangspunkt i et fotografi fra Forsvaret

Bjørn Henrik Sævik
FORHANDLINGSLEDER

Grete Sandman
SENTRALT FRIKJØPT TILLITSVALGT M&E

«Avtalen gir tillitsvalgte et sterkere grunnlag for å følge opp saker, samtidig som arbeidsgiver får tydeligere forventninger og sterkere rutiner å styre etter.»

2 til TA som regulerer plikter og roller i slike prosesser. Vedlegget løfter blant annet frem viktigheten av tidlig involvering av vernetjenesten, og understreker kravene til systematisk oppfølging av arbeidsmiljøet i endringer.

BUDSJETT, INVESTERINGER OG STYRINGSdokumenter

Det er også gjort viktige oppdateringer i bestemmelsene som omhandler Forsvarets investeringsplaner og budsjettprosess. Avtalen presiserer hvilke beslutninger som skal drøftes med partene, og hvordan innspill fra de sentrale organisasjonene skal følge med når saker sendes til departementet.

ET AVTALEVERK FOR EN NY TID

Den nye tilpasningsavtalen er mer enn en teknisk revisjon – den er et uttrykk for en kulturendring. Partene er

tydelige på at medbestemmelse ikke skal være en kamp, men et samarbeid. Det krever gode prosesser, respekt for roller og et felles ønske om å finne løsninger som er til det beste for Forsvaret som virksomhet og de ansatte som bærer den.

Avtalen gir tillitsvalgte et sterkere grunnlag for å følge opp saker, samtidig som arbeidsgiver får tydeligere forventninger og sterkere rutiner å styre etter. Summen er et avtaleverk som både ivaretar intensjonen i hovedavtalen og møter behovene i en sektor som er i kontinuerlig utvikling. Både BFO og Forsvaret som arbeidsgiver har en plikt til å sørge for kompetanseheving av ny tilpasningsavtale. Dette gjelder spesielt tillitsvalgte og arbeidsgivers representanter som deltar i IDF-møter, der partssamarbeid er sentralt. BFO vil gjennomføre eget webinar, der dette settes på agendaen. Den enkelte oppfordres til å følge med på vår hjemmeside for detaljer. ■

HVA SKJER?

TARIFF OG MEDBESTEMMELSE NR. 1/2026

Lars Omberg

LEDER FORHANDLINGSUTVALGET

Grete Thorsby

FORHANDLINGSLEDER

Jon Erling Johansen

FORHANDLINGSLEDER

ÅRETS LØNNSOPPGJØR – ET HOVEDOPPGJØR

Hvordan påvirker det deg som arbeidstaker?

SKREVET AV KK/FORHANDLINGSLEDER **JON ERLING JOHANSEN**

Hvert år gjennomføres det lønnsoppgjør i Staten, og i år er det et hovedoppgjør. Det betyr at alle tariffavtalens bestemmelser er oppe til forhandling ved årets oppgjør. Det betyr altså at lønn, arbeidstid, pensjon, velferdspremisjoner, overtidsbetaling, bestemmelser om arbeidstøy og annet kan endres. Ved et mellomoppgjør (oddetallsår) er forhandlingene begrenset til å dreie seg kun om lønn.

Ved forrige hovedoppgjør signaliserte digitaliserings- og forvaltningsminister Karianne Tung sterkt at hun ønsket seg tilbake til fire likelydende tariffavtaler – dette budskapet har hun repetert også foran årets oppgjør.

I det statlige oppgjøret er det BFOs hovedsammenslutning YS Stat, som forhandler på vegne av alle BFO-medlemmer. Her deltar både BFOs ledelse og forhandlingsledere med innspill og saksgrunnlag.

BINDING TIL TARIFFAVTALE

Du er bundet av den tariffavtalen du tilhører ved et hovedoppgjør – altså pr 1. mai 2026 – og frem til neste hovedoppgjør. For dette oppgjøret vil det bety perioden 1. mai 2026 - 30. april 2028. I denne perioden kan du endre medlemskap til en annen fagforening, men dette får ingen konsekvens for hvordan du forvaltes før etter tariffperiodens utløp.

Dersom du ikke er medlem av BFO i dag, eller kjenner noen som ikke er det, bør en ev. innmelding i BFO skje innen 30. april 2026. Endringen vil da være gjeldende for årets oppgjør og kommende avtaleperiode.

Dersom du mottar lønn fra Forsvaret, vil det øverst på lønnslippen stå hvilken hovedsammenslutning du er registrert med. For medlemmer av BFO skal det stå «Medlem YS». Dersom du ikke er organisert, er ikke medlemskap angitt.

Noen arbeidstakere har medlemskap i flere organisasjoner og som kan tilhøre ulike tariffområder. Har du dobbelt medlemskap kan du velge

hvilken tariffavtale du ønsker å bli forvaltet etter. Ditt valg er gjeldende for hele tariffperioden.

ET TILBAKEBLIKK

I 2024 inngikk YS Stat en tariffavtale med staten for perioden 1. mai 2024 – 30. april 2026, mens de øvrige hovedsammenslutningene LO Stat, Akademikerne og Unio ikke oppnådde enighet. Førstnevnte ble dømt inn på likelydende avtale som oss etter frivillig lønnsnemnd, mens de to sistnevnte fikk andre likelydende avtaler etter kjennelser i Rikslønnsnemnda.

I 2025 ble det innledningsvis forhandlet sentralt på de to avtaleområdene – altså de fagforeningene med likelydende avtaler. YS Stat, Akademikerne og Unio ble ferdige i forhandlinger med staten 30. april, og LO Stat oppnådde enighet etter mekling 28.mai. Det som var spesielt i 2025, var at det innenfor avtaleområdet YS Stat/LO Stat ble to ulike tariffprofiler. Dette førte igjen til at disse ble forhandlet separat på lokalt nivå

Så i stedet for fire likelydende avtaler som var arbeidsgivers utgangspunkt i 2024, endte man i 2025 opp med tre forskjellige innretninger på oppgjøret. Dette er etter BFOs syn sterkt beklagelig.

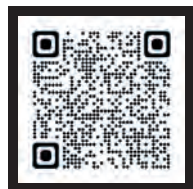
BFO FORAN ÅRETS OPPGJØR

BFO tror på et system som sikrer rettferdighet for alle, samtidig som vi gjennom våre tillitsvalgte på alle nivåer har styrken til å forhandle frem lokale løsninger der du jobber. Vi jobber for å sikre et trygt og fleksibelt tariffsystem som løfter alle, samtidig som det gir rom for lokale løsninger. Samtidig brenner vi for rettferdighet mellom stillinger og uttelling for din kompetanse.

I 2025 fikk BFO sine medlemmer en grunnlønnssøkning på i snitt 6,13 prosent.

I år fortsetter vi det gode arbeidet med å sikre din hverdag! ■

Les mer om
året lønns-
oppgjør her

Bjørn Henrik Sævik
FORHANDLINGSLEDER

Grete Sandman
SENTRALT FRIKJØPT TILLITSVALGT M&E

«Vi jobber for å sikre et trygt og fleksibelt tariffsystem som løfter alle, samtidig som det gir rom for lokale løsninger.»

Digitaliserings- og forvaltningsminister Karianne Tung ønsker seg fire likelydende tariffavtaler. Her hun sammen med leder BFO Dag Stutlien under YS konferansen i 2024 (Foto: Øyvind Førland Olsen/ Offisersbladet).

Lars Omberg

LEDER FORHANDLINGSUTVALGET

Grete Thorsby

FORHANDLINGSLEDER

Jon Erling Johansen

FORHANDLINGSLEDER

Seniorforvaltning i omstillingstider

Forsvaret mister for mye kompetanse.

SKREVET AV SENTRALT FRIKJØPT TILLITSVALGT M&E / OBLT **GRETE SANDMAN**

Forsvaret står i dag overfor flere utfordringer etter år med pågående og kontinuerlige omstillingsprosesser samt endringer i pensjonsordningen som har skapt usikkerhet om den økonomiske situasjonen når man går av med pensjon. I tillegg har Forsvaret innført Ordning for militært tilsatte (OMT), med fordeling på 70 prosent spesialister og befal og 30 prosent offiserer, og Utdanningsreformen (URE), hvor store deler av tidligere utdanning nå er erstattet med kursing (all kompetanseheving under ett år regnes som kurs).

Disse forholdene samlet gjør at vi i dag står overfor flere utfordringer, og jeg vil i dette innlegget peke på noen av dem.

REKRUTTERING OG RE-REKRUTTERING

Forsvarets viktigste rekrutteringsbase er førstegangstjenesten, men der er det «unge som leder de unge». I stor grad er det nemlig unge spesialister og befal som følger opp og utdanner de førstegangstjenestegjørende, uten at de nødvendigvis er gitt anledning til å fylle opp egen kompetansesekk tilstrekkelig. Deres eget faglige fundament er ikke bygd opp med tanke på at de bedriver veiledning og undervisning, og dette kan være problematisk. Og spørsmålet som jeg stiller meg er om de selv får den nødvendige kompetanseutviklingen og veiledningen som de har krav på?

Parallelt med dette re-rekrutterer Forsvaret stadig flere tidligere militære ansatte, og det er veldig bra fordi Forsvaret har behov for dette personellet. Men, kompetanse er ferskvare og vi må ta på alvor at de re-rekrutterte også trenger innføring og oppdatering til dagens situasjon med påfyll av tilstrekkelig og relevant kompetanse.

BEKYMRINGSFULLT KOMPETANSETAP

BFO erfarer at Forsvaret mister for mye kompetanse, idet personell velger bort Forsvaret til fordel for en annen arbeidsgiver. Det betyr at Forsvaret ikke har den nødvendige kompetansen som organisasjonen faktisk trenger i en oppbyggingsfase. Det gjelder spesialister og befal som har tilsetningsforhold T35/T38 med en tilhørende bonus som slutter for å prøve seg på andre jobbarenaer, unge offiserer som slutter kort tid etter plikttjenesten, og befal og offiserer som går så fort de kan på 85-årsregelen eller så snart de nærmer seg 60 år – selv om de i dag kan stå lenger. Samlet sett har Forsvaret et kompetan-

setap som er bekymringsfullt og, og etter min mening kritisk stort.

KONSEKVENSER

I dag er profesjonsutdanningen tatt ut av krigsskoleutdanningen, som i stadig større grad er blitt akademisert, og en stadig større del av Forsvarets uniformerte personell får sin kompetanse gjennom kursing. Det tar ca. 15 år å produsere en dyktig offiser, og det tar ca. like lang tid til å produsere dyktige spesialister og befal med ekspertkompetanse. Det jeg mener med dyktig i denne sammenheng, betyr å kombinere solid kompetanse med evnen til å anvende den riktig når det gjelder. Fravær av utdanning og erfaring kan ikke regnes som en spesialitet. Når utdanning og trening ikke er tilpasset oppdraget og ansvaret, får det en del uønskede konsekvenser;

- Flere varsler, hvorav ca. 50 prosent er ikke-reelle
- Flere repatrieringer fra utland
- Flere vandelssaker
- Flere alvorlige p-saker
- Alvorlige forfrysninger under øvelser
- Ulykker, uhell og andre uønskede hendelser

PERSONELL I SENIORFASEN

Personell i seniorfasen er Forsvarets kulturbærere og besitter viktig realkompetanse (utdanning, erfaring, kompetanse) i tillegg til stor systemforståelse og stabskraft. Mange av de har også bred ledererfaring fra forskjellige nivåer.

Dette er kompetanse som Forsvaret definitivt trenger i pågående oppbygging av etaten, og som det tar lang tid å erstatte.

Når vi i BFO treffer personell i seniorfasen på ulike arenaer, og spesielt ifm. gjennomføring pensjonsberegninger, blir det veldig tydelig at de ikke føler seg viktige, anerkjent eller vel forvaltet. Dette er i seg selv et avgangsstimulerende tiltak – dessverre.

VEIEN VIDERE

Rekruttering og re-rekruttering er viktig i opptrappingen av Forsvaret og naturlig nok er det veldig stort fokus på at dette er viktig. BFO erfarer at ansatte savner større vektlegging av beholderspesspektivet. For å unngå tap av dagens kompetanse må dette fokuset skifte. Det gjelder personell i alle livsfaser. Spørsmålene som de ansatte stiller seg selv er – hva er viktigst

Bjørn Henrik Sævik
FORHANDLINGSLEDER

Grete Sandman
SENTRALT FRIKJØPT TILLITSVALGT M&E

**«Personell i seniorfasen er Forsvarets kultur-
bærere og besitter viktig realkompetanse i tillegg
til stor systemforståelse og stabskraft.»**

Skal vi lykkes med oppbyggingen må vi verdsette og forvalte kompetansen vi allerede har, skriver Grete Sandman. Her ser vi soldater fra Baseforsvarsbataljonen på Ørland (Foto: Arne Marius Alm/Forsvaret).

for meg? Hvor blir jeg og min kompetanse verdsatt? Hvor kan jeg kombinere jobb og familie best mulig? Hva får jeg igjen for å være i Forsvaret etter fylte 60 år?

Forsvaret har begynt å by på arbeidsgiverstyrt seniorbonus for de som vil fortsette. Den er på ca. 50 000 kroner året etter-skuddsvis, med nær 50 prosent skattelegging – men den er ikke pensjonsgivende! Vi må erkjenne at de som har bestemt seg for å slutte, slett ikke snur i døren av 25 000 kr utbetalt i året. For at det skal være interessant, må seniorbonusen i det minste bli pensjonsgivende.

Det sies i dag «bruk militære der du må og sivile der du kan». Jeg mener at når Forsvaret ønsker å konvertere militære stillinger til sivile med bakgrunn i tilgjengelig kompetanse i et arbeidsmarked der virksomheter konkurrer om ressursene, må det gjøres med kløkt og klokskap. Mange militære stillinger er ikke bare «jobber», men kapasiteter som skal:

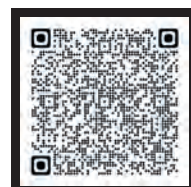
- inngå i militære kommandolinjer
 - kunne mobiliseres og deployeres
 - håndtere våpen, materiell og operative systemer
 - ha myndighet i strids- og beredskapssituasjoner
- Konverteres militære stillinger til sivile, mister Forsvaret

militær fleksibilitet og beredskap. Vi må heller stille spørsmålet - hvorfor krever stillingene militær utdanning og erfaring? – fremfor å si at vi må gjøre stillingene sivile pga. tilgjengelig kompetanse. I tillegg er det slik at «grønn kompetanse» er den eneste kompetansen vi ikke hente fra en hvilken som helst fra gata, så den er kritisk viktig i et militært system. Det er ingen grunn til at militært personell lønnsmessig skal verdsettes lavere enn sivil kompetanse.

AVSLUTNINGSVIS

Samlet sett står Forsvaret i dag i en situasjon der langvarige omstillinger, endrede rammevilkår og press på kompetansesstrukturen påvirker både rekruttering, utvikling og evnen til å beholde personell. Skal vi lykkes med oppbyggingen må vi verdsette og forvalte kompetansen vi allerede har – hos unge, erfarne og seniorer – langt bedre enn i dag. BFO mener at nøkkelen ligger i en mer målrettet kompetanseforvaltning, tydelig profesjonsutvikling og en lønns- og verdsettingspolitikk som gjenspeiler det militære ansvaret og kravet til fleksibilitet som ligger i stillingene. Bare da kan Forsvaret utvikle, beholde og bruke den kompetansen som faktisk leverer kampkraft når det gjelder. ■

Du kan lese BFO sitt høringsinnspill her:

Klareringssystemet i endring

Hva betyr omorganiseringen for våre medlemmer?

SKREVET AV OBERSTLØYTNANT/FORHANDLINGSLEDER **GRETE THORSBY**

Regjeringen foreslår å slå sammen dagens sivile og militære klareringsmyndigheter til ett felles direktorat. BFO støtter målet om et mer effektivt og enhetlig system, men påpeker at en strukturendring ikke alene løser de store utfordringene i dagens klareringsordning.

DETTE MENER BFO MÅ PÅ Plass:

» **Styrket rettssikkerhet:** Dagens system har svakheter i innsyn, kontradisjon og klagebehandling. En ny modell må sikre reelt innsyn, uavhengig klageinstans og tydeligere, mer individuelle vurderinger – spesielt ved utenlandstilknytning og bruk av helseopplysninger.

» **Forsvarssektorens særlige behov må ivaretas:** Forsvarets behov skiller seg fra sivil sektor ved at vurderingene får direkte konsekvenser for operativ evne, beredskap og personellmessig kontinuitet. Det er risiko for kompetansetap og større avstand til brukersektoren dersom alt samles i én enhet.

» **Bedre kvalitet og saksbehandling:** Lang saksbehandlingstid og manglende dokumentasjon svekker både ansatte og operativ evne. Kvaliteten må styrkes gjennom bedre rutiner, kapasitet og digitalisering.

» **Trygghet for ansatte:** Omorganiseringen påvirker ansatte i dagens klareringsmiljø. Det er avgjørende at prosessen ivaretar medbestemmelse, forutsigbarhet og vern mot at klareringsregimet brukes som et «omgåelsesverktøy» for stillingsvern.

BFO støtter intensjonen om et mer effektivt og samordnet klareringssystem, men mener at gjennomføring først kan skje når det er dokumentert hvordan rettssikkerhet, militærfaglig kompetanse og ansatte faktisk skal sikres. Gjennomføres dette riktig, kan en ny organisering bli starten på en reell kvalitetsheving – med bedre likebehandling, høyere tillit og en mer forutsigbar klareringsprosess for alle som står i tjeneste for Norge. ■

MARITIME PARTNER

SHARP HANDLING SOFT RIDING

PRECISION CONTROL AT ANY SPEED

25
SJØBJØRN

MARITIME PARTNER SJØBJØRN RANGE - DESIGNED, DEVELOPED AND ASSEMBLED IN NORWAY

25
SJØBJØRN

38
SJØBJØRN

43
SJØBJØRN

60
SJØBJØRN

71
SJØBJØRN

MARITIME PARTNER AS | BREIVIKA INDUSTRIVEG 65 | 6018 ÅLESUND | WWW.MARITIME-PARTNER.COM

AGILITY MEETS AUTHORITY

RESPONSIVE VESSEL FOR RAPID MANOEUVERS

38
SJØBJØRN

Utfordringer i dagens HR-organisering og ressurs-situasjon i Forsvaret

Nåværende utfordringer og mulige veier videre

SKREVVET AV OBLT **LARS OMBERG**, LEDER FOR-HANDLINGSUTVALGET BFO

Forsvaret står overfor flere betydelige utfordringer når det gjelder HR-organisering og ressurs-situasjon. I en tid preget av økte krav til fleksibilitet, kompetanse og beredskap, har det blitt stadig viktigere å sikre at HR-funksjonen er tilstrekkelig rustet til å møte de behovene som oppstår. Dette omfatter alt fra rekruttering, kompetanseutvikling til ivaretagelse av de ansatte og effektiv ressursstyring.

En av de største utfordringene er å tiltrekke og beholde kvalifisert personell. Forsvaret konkurrerer med det sivile arbeidsmarkedet, hvor lønns- og arbeidsvilkår ofte fremstår som mer attraktive. Samtidig må HR-avdelingen håndtere en stadig mer kompleks kompetanseprofil, der teknologiske ferdigheter og spesialkompetanse er avgjørende for å møte et moderne trusselbilde og operasjonelle behov.

RESSURSSITUASJONEN ER GENERELT KREVENDE

Det skal ytterligere reduseres i HR organisasjonen i en tid der Forsvaret skal vokse i antall ansatte. Dette innebærer en risiko for i mindre grad å kunne lykkes med å beholde og rekruttere nye ansatte. Budsjettbegrensninger og stramme rammer gjør det i tillegg vanskelig å investere i nødvendig opplæring, utvikling og nødvendige incentiver for personellet. Dette kan føre til økt turnover, lavere motivasjon og redusert operasjonell evne og at ansatte slutter i frustrasjon over manglende oppfølging. I tillegg utfordres HR-organiseringen av behovet for effektiv digitalisering og automatisering av administrative prosesser, noe som krever både tid, investeringer og endringsvilje hos ansatte.

For å møte disse utfordringene må Forsvaret satse på innovative løsninger med tilstrekkelig

robust HR kapasitet og prioritere utvikling av HR-kompetanse spesielt.

Det er viktig å legge til rette for en arbeidsplass som tilbyr både mening og muligheter, samtidig som ressursene brukes på en måte som gir størst mulig effekt. Gjennom dette kan Forsvaret, som i betydelig grad skal vokse både i antall ansatte og med store materiellinvesteringer, stå bedre rustet til å ivareta både personell og samfunnets trygghet i årene som kommer. HR bidrar til operativ evne og «klar til strid» hver eneste dag.

For at Forsvaret skal lykkes med langtidsplanens ambisjoner må Forsvaret sørge for en robust HR-organisering som kan bidra til at Forsvarets kjerneoppgaver kan løses på en best mulig måte.

BFO erfarer i dag at det i altfor liten grad gis tillit og tilstrekkelig opplæring til dedikerte ansatte i HR organisasjonen i Forsvaret.

BFO jobber aktivt med å finne de gode løsningene, slik at både hverdagsforvaltning, HR personellet og dermed også de ansatte blir ivaretatt best mulig. ■

Det skal ytterligere reduseres i HR-organisasjonen i en tid der Forsvaret skal vokse i antall ansatte, skriver Lars Omberg. Dette bilde er fra et arrangement i regi av Forsvarets personell- og vernepliktssenter (Foto: Fredrik Ringnes/Forsvaret).

WIRED CERTAINTY
WIRELESS FEEL

www.machia.no

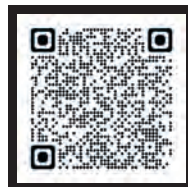
Designed and engineered in Norway.

HVA SKJER?

TARIFF OG MEDBESTEMMELSE NR.1/2026

«Før noen reiser ut på langvarig tjeneste i utlandet, må det være tydelige vilkår, alt må være kjent på forhånd, og dokumentasjonen skal være på plass.»

Les mer her

Internasjonal innsats krever ryddig personalforvaltning

Om beordring, særavtaler og forutsigbarhet i ELLISIV

AV FORHANDLINGSLEDER **JON ERLING JOHANSEN**

BFO har mottatt flere henvendelser fra personell som tjenestegjør i Ellisiv. De fleste spørsmålene dreier seg om inntekt og arbeidsvilkår.

Oppfølging før, under og etter tjeneste i utlandet er viktig for den enkelte utsendte. Forsvaret har et informasjonsansvar knyttet til den enkeltes rettigheter og plikter. Det er behov for ryddighet og forutsigbarhet, spesielt når det gjelder langvarig tjeneste i utlandet.

Mange av henvendelsene BFO har mottatt dreier seg ikke bare om særavtalen som er inngått, men også uklare rammer for personellforvaltningen. Før noen reiser ut på langvarig tjeneste i utlandet, må det være tydelige vilkår, alt må være kjent på forhånd, og dokumentasjonen skal være på plass.

BFO følger opp dette slik at internasjonal innsats gjennomføres på en måte som både er operativt ansvarlig og forvaltningsmessig korrekt. ■

Tjeneste i utlandet innebærer betydelig ansvar, belastning og risiko, skriver Jon Erling Johansen i BFO. Her ser vi en norsk soldat fra TMBN som har vendt tilbake etter internasjonal tjeneste i Operasjon Legio som er en del av ELLISIV (Foto: Arun Rethnam Haug / Forsvaret).

PENSJON PÅ VARIABLE TILLEGG

Det tar for lang tid!

SKREVET AV OBLT/LEDER FORHANDLINGSUTVALGET **LARS OMBERG**

Til tross for at Høyesterett i april 2025 avsa dom i saken om pensjon på variable tillegg, venter både saksøkerne og resten av de ansatte i Forsvaret på at rettskraftig dom skal danne grunnlag for innberetning av pensjongivende tillegg.

FOR LANG TID

BFO er svært skuffet over at avklaringen ansatte i Forsvaret går og venter på, lar vente på seg

Pensjon er en sak som opptar så og si alle ansatte i Forsvaret. Når denne avklaringen lar vente på seg, betyr det at Forsvaret sitter igjen med risikoen for både dårlig stemning blant de ansatte og for mulig tap av kompetanse ved at personell slutter. BFO kommer

derfor til å følge den videre prosessen tett og bidra til at den avklares så raskt som mulig.

RAPPORT FRA STATENS PENSJONSKASSE

Etter dialog mellom partene og Forsvarsdepartementet (FD) fikk Forsvaret høsten 2025 i oppgave å lage en rapport som redegjør for hvilke tillegg i ATF som anses som pensjongivende. Denne rapporten ble senere sendt til Statens Pensjonskasse (SPK) for pensjonsfaglig vurdering, og FD har nå mottatt SPKs vurdering.

Fredag 6. februar 2026 mottok BFO informasjon fra FD om hvor saken om pensjon på variable tillegg står. Tilbakemeldingen fra SPK til FD er i korte trekk at unntaksaktivite-

ten i Forsvaret ikke er tilstrekkelig belyst og at SPK mangler nødvendig faktisk grunnlag for å overprøve de rettslige utgangspunktene mot hvert enkelt tillegg i ATF.

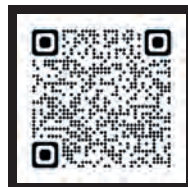
BFO er tydelige på at nettopp dette er meget godt belyst i den partssammensatte rapporten som ble overlevert FD i september 2025.

VIDERE OPPFØLGING

FD jobber nå med oppfølgingen av rapporten og den pensjonsfaglige vurderingen. Dette vil skje i dialog med Forsvaret, SPK og Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) som fagdepartement på pensjon.

BFO vil kreve klare svar, nødvendig informasjon og snarlig videre fremdrift i dette arbeidet. ■

Les mer her!

FYND
CORE

Virkelighetsnær trening
for militære behov

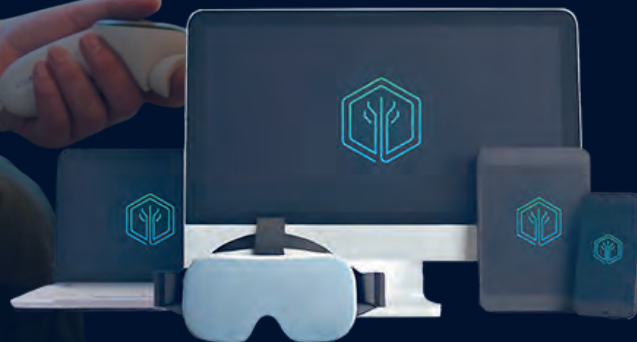
Fynd CORE er en norskutviklet XR-plattform som gjør det mulig å trene på alt fra prosedyrer, vedlikehold, stridsteknikk, samhandling og beslutningstaking i komplekse situasjoner – når som helst, hvor som helst.

I Fynd CORE kan man enkelt bygge, tilpasse og dele treningsscenarier uten koding, og trene individuelt eller i lag og på tvers av avdelinger og lokasjoner.

Mer trening. Mindre logistikk.
Bedre beredskap.

FYND
— REALITY —

www.fyndreality.com

«I 2026 har BFO-skolen et ekstra søkelys på å nå ut til enda flere medlemmer og tillitsvalgte gjennom et økt antall lokale kurs.»

KOMPETANSE I EN NY TID BFO-skolen styrker kompetansen med flere kurs og webinarer i 2026

Vi satser på lokal opplæring og digitale løsninger for medlemmer og tillitsvalgte.

SKREVET AV KOMPETANSEUTVIKLER **STINE FJUK**

BFO-skolen har som mål å tilby spesialtilpassede kurs som dekker behovene til både medlemmer og tillitsvalgte i BFO. Kursene skal gi nødvendig kunnskap innenfor relevante temaer, slik at medlemmers rettigheter blir ivarettatt etter gjeldende lover, avtaler og bestemmelser.

I 2026 har BFO-skolen et ekstra søkelys på å nå ut til enda flere medlemmer og tillitsvalgte gjennom et økt antall lokale kurs. Bakgrunnen for satsingen er en intensjon om å styrke kompetansen i organisasjonen, og gjøre det enklere for flere å få tilgang til opplæring der medlemmene er.

Hittil i år har BFO-skolen gjennomført fem

Få oversikt over kurs og webinarer her!

ATV-grunnkurs på ulike lokasjoner, med over 30 deltakere.

Gjennom året vil det bli arrangert ATV grunnkurs, kurs i lover og avtaler, omstilling og forhandlingsteknikk. Flere kurs, inkludert de digitale kursene i arbeidsrett og omstilling, ligger allerede tilgjengelig i kurskalenderen, og denne vil bli oppdatert fortløpende.

I tillegg til fysiske kurs lanserer BFO-skolen i år kvartals vise lunsjwebinarer for å øke kunnskapen blant de tillitsvalgte. Første webinar retter fokuset mot ny tilpasningsavtale som tredde i kraft i februar i år. Tidspunktene for disse webinarene vil bli kunngjort på www.bfo.no og i BFO-appen, der den enkelte melder seg på. ■

Coins med betydning

Unike Coins - også kjent som mynter - med mening og verdi

Kontakt oss

marianne@thecoinmaker.no
(+47) 97669904

KONTAKTINFO BFO

LEDER
Dag Stutlien
930 67 475
dag.stutlien@bfo.no

NESTLEDER
Lars Ullensvang
907 67 282
lars.ullensvang@bfo.no

SEKRETARIATSLEDER
Svein-Erik Kræmer
901 81 970
svein.kramer@bfo.no

IT DRIFT- OG ARKIV ANSVARLIG
Kyrre Felde
970 99 880
kyrre.felde@bfo.no

MEDLEMSREGISTER
Mona Eriksen Rudberg
924 28 698
mona.rudberg@bfo.no

ØKONOMILEDER
Mona Skansen Audne
957 50 165
mona.audne@bfo.no

INFORMATION MANAGEMENT
Hilde Halling
901 12 670
hilde.halling@bfo.no

**LEDER KOMMUNIKASJONS-
AVDELINGEN**
Mia Nicoline Huitfeldt
959 02 014
mia.huitfeldt@bfo.no

REDAKTØR OFFISERSBLADET
Øyvind Førland Olsen
928 40 219
oyvind.olsen@bfo.no

REKRUTTERINGSANSVARLIG
Sindre Østnor
473 54 525
sindre.ostnor@bfo.no

REKRUTTERINGSANSVARLIG
Lars Kristian Bjonness Werven
93854443 epost
lars.werven@bfo.no

LEDER FORHANDLINGSUTVALGET
Lars Omberg
920 91 238
lars.omberg@bfo.no

SENTRALT FRIKJØPT TILLITSVALGT M&E
Grete Sandman
920 48 979
grete.sandman@bfo.no

FORHANDLINGSLEDER TARIFF
Jon Erling Johansen
924 70 604
jon.johansen@bfo.no

FORHANDLINGS-/MEDBEST.
Grete Thorsby
952 16 662
grete.thorsby@bfo.no

FORHANDLINGSLEDER TARIFF
Bjørn Sævik
990 96 214
bjorn.savik@bfo.no

KOMPETANSEUTVIKLER BFO
Stine Holth Fjuk
474 98 531
stine.fjuk@bfo.no

HTV HÆR
Rune Isvik
400 29 792
htv-haer@bfo.no

HTV SJØ
Per Ivar Haugen
934 59 898
per.haugen@bfo.no

HTV LUFT
Nikolai André Valvik
 472 93 924
 nikolai.valvik@bfo.no

HTV LUFT, VARA
Ivar Bergundhaugen
 909 95 424
 ivar.bergundhaugen@bfo.no

HTV HEIMEVERNET
Inge Øyen
 992 22 781
 inge.oyen@bfo.no

HTV FOH
Ove Fjeldstad
 990 40 636
 ove.fjeldstad@bfo.no

HTV HÆR, VARA
Håkon Widerøe
 924 55 769
 hakon.wideroe@bfo.no

HTV SJØ, VARA
John L Strømseng
 0540-3486/926 24 550
 john.stromseng@bfo.no

FPVS
Trond Arild Bølla
 992 15 663
 trond.bolla@bfo.no

UTLAND
SENTRALT FRIKJØPT TILLITSVALGT
Tor Gunnar Framnes
 930 53 744
 tor.framnes@bfo.no

SENTRALT FRIKJØPT TILLITSVALGT
Lars Kjeldseth
 476 66 768
 lars.kjeldseth@bfo.no

SENTRALT FRIKJØPT TILLITSVALGT
André Christian Solhaug
 930 98 893
 andre.solhaug@bfo.no

FMA, HOVEDTILLITSVALGT
Jarle Birkeli
 906 61 819
 HTV-FMA@bfo.no

FLO FRIKJØPT TILLITSVALGT
Kari Johanne Gudim
 474 64 371
 hvt-flo@bfo.no

HTV

CYFOR

Tore Knutsen
 958 65 362
 htv-cyfor@bfo.no

FST

Anja Meland Kongsland
 992 99 204
 htv-fst@bfo.no

FHS

Andre Berg Thomstad
 472 52 788
 htv-fhs@bfo.no

FFT

Kenneth B. Henriksen
 990 93 808
 htv-fft@bfo.no

FSAN

Håkon Trehjørningen
 472 38 333
 HTV-FSAN@bfo.no

FB

Vebjørn Hanssen
 404 35 973
 htv-fb@bfo.no

ETJ

Ta kontakt på e-post
 htv-etj@bfo.no

FS

Ola Jonson Bakk
 htv-fs@bfo.no

FD

Egil Daltveit
 950 60 162
 egil.daltveit@fd.dep.no

KAFO Landsstyre

LEDER KAFO

Martin Nordvang (LKSK)
 955 20 548
 E-post: kafo@bfo.no

NESTLEDER KAFO

Jonas Viken(KS)
 E-post: kafo@bfo.no

SEKRETÆR KAFO

Sondre Skogum (LKSK)
 E-post: kafo@bfo.no

Pensjonsbrev 1 - 2026

Ny pensjonsordning som trådte i kraft 1. januar

Dette handler brevet om:

Vite hva det betyr for din pensjon og hva du må passe på

Derfor bør du lese det:

Ny pensjonsordning trådte i kraft 1. januar 2026, men Statens Pensjons-kasse (SPK) mangler fortsatt en del forvaltningsregler for å beregne eventuell reell nedgang i lønn. Uten å være for kritisk, må dagens politikere og de fleste som jobber med pensjon, ha mistet evnen til å se helhet, konsekvenser og handle i rett tid når det gjelder pensjon.

Av Grethe Bergersen og pensjonist Ragnar Dahl

«Mange taper sin gullpensjon pga sendrektighet og manglende avklaringer med den konsekvens av at mange kan tape betydelig i pensjon.»

Status ny offentlig pensjonsordning

Pensjonsordningen ble i prinsippet vedtatt i fjor, med virkningstidspunkt er fastsatt til 1.1.2026, mens regelverket ble avtalt i 2018, er gitt virkningsdato fra 1.1.2020.

Utfordringene er at departementet hele tiden har lett etter ordninger som kan være bærekraftige, samt redusere kostnadene til staten. Det meste er på plass, men utfordringen med delt pensjonsgrunnlag er uavklart. Dette gjelder blant annet alle som har hatt INTOPS i store deler av perioden 2006-2012 m.fl. Helt frem til 2024 har man brukt lønnstrinnene i staten ved vurdering om man har hatt en reell nedgang i lønn. Forskrift ble sendt ut 16.februar 2024, vedtatt i Stortinget vår/sommer 2025.

Midt i høringsperioden avviker partene i offentlig sektor ordningen med lønnstrinn, nå er det «plutselig» årslønn som gjelder uten at noen reagerer, heller ikke vi. Som en konsekvens av endringen, ble Statens pensjonskasse (SPK) og Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) mer eller mindre paralyisert. Man tenkte ikke på pensjonsmessige konsekvenser. Ny utfordring oppstår når SPK helt siden mai 2024 fortsatt benyttet lønnstrinn ved beregning av delt

pensjonsgrunnlag - selv om de visste at det var feil. Dette kom som en stor overraskelse på hovedorganisasjonene, da de ble orientert av SPK 5.desember 2025.

Kort sagt SPK mangler forvaltningsregler for hvordan man skal beregne nedgang i lønn (eks gullpensjon og tidligere MBO i minst 2 år med høyere lønn enn lønn på avgangstidspunktet) når lønnstrinnene forsvant og årslønn ble innført.

BFO vil påstå at den problemsstillingen er delvis konstruert, fordi Akademikerne har ikke benyttet lønnstrinn siden før 2016 og det er mange Akademikere som har gått av siden da. Pensjonskassen gjør individuelle beregninger når personellet går av. Vi tror ikke mange har fått gal pensjon, men måten SPK gjør det på er i beste fall uryddig.

BFO får ikke gjort ferdig sin pensjonskalkulator for særalderspensjon før disse reglene er klare.

Mange taper sin gullpensjon pga sendrektighet og manglende avklaringer med den konsekvens av at mange kan tape betydelig i pensjon.

Er dette individets skyld, SPK eller regjeringens skyld? Ikke vet vi, men vi er rimelig sikre på at SPK vil peke på pensjonsmottakeren – du burde ha visst....

At det tok over nærmere 1 ½ år fra høringen i februar 2024 til Stortingets vedtak loven i juni 2025 skyldes den ordinære lovprosessen. Etter høringsfristen måtte Arbeids- og inkluderingsdepartementet gjennomgå innspillene og utarbeide en lovproposisjon før saken kunne sendes til Stortinget. Deretter fulgte komitébehandling og vedtak i plenum.

Vi var ikke en del av høringsinstansen i 2024 og vår kritikk går på hvordan kunne man oppheve lønnstrinn i mai 2024, uten å sjekke hva som var sendt til Stortinget. Nå blir det en mindre omfattende prosess, siden lovgrunnlaget er klart, men faren er at regjeringen Støre kjører igjennom sitt forslag, uten reelt sett å ha vurdert hva som er best for de ansatte i offentlig sektor på kort og lang sikt. »

«Forslaget vil over tid få stor betydning for ansatte i staten som har hatt lønnsnedgang før pensjonering, herunder personell som har gått over til lavere lønnede stillinger mot slutten av karrieren.»

Høring delt pensjonsgrunnlag

Arbeids- og inkluderingsdepartementet sendte i februar 2024 på høring forslag til endringer i regelverket for delt pensjonsgrunnlag i Statens pensjonskasse. Bakgrunnen var blant annet en kjennelse i Trygderetten i 2021 som skapte usikkerhet om hvordan tidligere høyere lønn skal vurderes når pensjonen beregnes. Departementet ønsket derfor å tydeliggjøre regelverket og i praksis lovfeste den metoden Statens pensjons-kasse lenge har brukt for å sammenligne tidligere lønn med lønnen på pensjonerings-tidspunktet. Det ble derfor sendt ut et forslag på høring i 2024, og anbefalingen ble vedtatt av Stortinget.

I et nytt høringsnotat fra februar 2026 foreslås det imidlertid en justering av det opprinnelige forslaget. Årsaken er at lønnstrinnsystemet i staten ble avvirket fra 1. mai 2024, noe som gjør det vanskelig å videreføre den tidligere sammenligningsmodellen. Departementet foreslår derfor en todelt løsning. For perioden frem til 30. april 2024 skal tidligere praksis fortsatt gjelde, der tidligere pensjonsgrunnlag justeres i tråd med utviklingen i lønnstrinnene i staten. For perioden etter 1. mai 2024 foreslås det at det tidligere pensjonsgrunnlaget i stedet justeres med prisveksten (konsumprisindeksen – KPI) frem til 1. mai året før pensjonering.

Departementet mener KPI er den mest hensiktsmessige løsningen fordi prisveksten historisk har ligget nærmere

utviklingen i statlige lønnstrinn enn utviklingen i folketrygdens grunnbeløp (G). Samtidig vil modellen gi resultater som ligger relativt tett opp til den praksisen Statens pensjonskasse har fulgt i flere tiår. Forslaget innebærer dermed en overgang fra den tidligere lønnstrinns modellen til en modell basert på prisvekst.

Forslaget gjelder kun vurderingen av om det skal beregnes delt pensjonsgrunnlag, altså om tidligere høyere lønn skal tas med i pensjonsberegningen. Dersom vilkårene er oppfylt, vil reguleringen av pensjonsgrunnlaget fortsatt skje etter de ordinære bestemmelsene i lovverket. Det foreslås også å videreføre dagens regel om at differansen mellom pensjonsgrunnlagene må overstige 1/48 av folketrygdens grunnbeløp for at delt pensjonsgrunnlag skal komme til anvendelse.

Forslaget vil over tid få stor betydning for ansatte i staten som har hatt lønnsnedgang før pensjonering, herunder personell som har gått over til lavere lønnede stillinger mot slutten av karrieren.

Vi ønsker dere alle en riktig fin påske. I neste utgave kommer et helhetlig pensjonsbrev som tar for seg alle aspekter av ny pensjonsordning.

Videre prosess

Siden Stortinget vedtok loven i 2024, har departementet hjemmelsgrunnlag til å foreta endringen gjennom en forskrift. Prosessen er som følger:

- Høringsnotatet sendes ut til høringsinstansene
- Høringsinstansene (YS, BFO osv) gir sitt hørings svar til departementet
- Departementet vurderer innspill og fastsetter endelig forskrift, enten administrativt eller formelt i statsråd.

BFOs vurdering

Det er riktig at konsumprisindeksen normalt har ligget nærmere lønnsveksten i lønnsstrinn de siste år. Hovedårsaken til dette er at partene i arbeidslivet ønsket mer og mer til lokale lønnsforhandlinger, uten å ha en tanke om konsekvenser for pensjon. BFO mener departementet leter etter løsninger som gir en dårligere løsning enn det

den egentlige ordningen la opp til. Det nærmeste man kan komme en rettferdig løsning er at pensjonsgrunnlag etter 1.1 2024 reguleres på samme måte som løpende pensjoner. Dette er fortsatt betydelig under normal lønnsvekst i samfunnet (offentlig sektor). Den enkle begrunnelsen er at lønnsveksten ligger over prisveksten (KPI), dvs å regulere pensjonsgrunnlag som for løpende alderspensjon gir et bedre og mer rettferdig system.

Faren med departementets forslag er at tidligere høyere lønn utvikles senere enn faktisk lønn og dette vil føre til at flere mister fordelene av ordningen med delt pensjonsgrunnlag. Vi vil be YS og departementet være klar på hva som er hensikt og mål, slik at vi ikke på ny kommer i en tilstand av å falle i en ny «samordningsfelle» i vurderingen om man faktisk har en reell lønnsnedgang eller ikke. ■

En operativ flaskehals i Luftforsvaret

Forsvarets personell- og vernepliktssenter må styrkes. Sviktende hverdagsforvaltning er et problem for Luftforsvaret.

AV **NIKOLAI A. VALVIK**, HOVEDTILLITSVALGT I LUFTFORSVARET, BEFALETS FELLESEORGANISASJON

«Det høye tempoet i fredstid tærer på personellet, og belastningstrenden peker oppover.»

Etableringen av NATOs Combined Air Operations Centre (CAOC) i Bodø viser hva forsvarssektoren får til når oppdrag, prioriteringer og ressurser er tydelig definert – og når partssamarbeidet fungerer. CAOC ble etablert på rekordtid, og innsatsen fra ledelsen, de ansatte, fagmiljøene og støtteaktørene fortjener honnør.

Kontrasten til hverdagsforvaltningen er slående. I dag må ansatte og arbeidsgivere på lavere nivå i Luftforsvaret vente måneder – og i enkelte tilfeller år – på svar på grunnleggende spørsmål. Spørsmål som handler om lønn, fast tilsetning, realkompetansevurderinger og status på lønnskrav. Denne tregheten tærer på motivasjonen og skaper frustrasjon i organisasjonen.

Når sektoren kan etablere et NATO-hovedkvarter på få måneder, men ikke sikre en velfungerende hverdagsforvaltning for egne ansatte, må vi stille et grunnleggende spørsmål: Er personell og kompetanse faktisk prioritert på linje med struktur og teknologi?

Etter mitt syn – nei.

BEMANNING OG KOMPETANSE: OPERATIVE VNE AVGJØRES I MELLOMSJIKTET

Forsvaret rekrutterer godt, men sliter med å beholde erfarent personell. Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) har i flere rapporter pekt på mangel på kompetente offiserer på kaptein- og majorsnivå, samt på seniorspesialister, og at alderssegmentet 30–45 år er særlig tynt¹. Dette er selve bærebjelken for utholdenhet, ledelse og kontinuitet i Forsvaret.

Behovet for å holde på erfarent personell har blitt gjentatt i årevis i alle relevante fora – parallelt

med at hverdagsforvaltningen gradvis har blitt dårligere. Tiltak er introdusert: områdetillegget, prosjekt om lengre planleggingshorisonter i enkelte avdelinger, revidert HR bestemmelse med tilhørende veiledere og økt fleksibilitet ved tilsetning på tvers av militær personellkategori². Endringen av gradsopptjeningsforholdet fra 2:1 til 1:1, med påfølgende re-beregning av gradsansiennitet for personell på normalavansementsystemet (OR2-4, OR5-6 og OF1-2), var etter min vurdering et modig og riktig strategisk personellgrep.

Men selv gode tiltak hjelper lite dersom hverdagsforvaltningen ikke fungerer, og arbeidsgivere på underliggende nivå ikke har kapasitet til å følge opp eller har kompetanse til å svare ut personellet. Det trengs kompetente sjefer og HR medarbeidere med solid innsikt i Hovedtariffavtalen, Hovedavtalen og HR bestemmelsen med tilhørende veiledere – og tilstrekkelig kapasitet til å anvende dem. Uten dette stopper saksgang, avklaringer og grunnleggende personaloppfølging opp.

REBALANSERING OG INNTEKTSRISIKO: VARIG BEREDSKAP KREVER FORUTSIGBARHET

Luftforsvaret peker nå på et nødvendig strategisk skifte: fra høy aktivitet til varig beredskap. Det høye tempoet i fredstid tærer på personellet, og belastningstrenden peker oppover. For å bygge utholdenhet mot 2029 må aktiviteten prioriteres annerledes.

Et nytt spørsmål reiser seg da: Støtter dagens lønns og kompensasjonssystem i Forsvaret målsetningen om varig beredskap i Luftforsvaret? Etter mitt syn trenger personellet en langt mer forutsigbar inntektsstruktur når unntaksaktivitet i Luftforsvaret går ned – særlig gjennom en sterkere grunnlønn. Med en hverdagsforvaltning som er under press, kunne en høyere grunnlønn dempet

personellet sin bekymring om redusert lønnsinntekt i tiden fremover.

FPVS MÅ STYRKES – IKKE SVEKKES

Hvis personellet faktisk er Forsvarets viktigste ressurs, må vi begynne å behandle hverdagsforvaltningen som en operativ kapabilitet. Mange avdelinger i Luftforsvaret opplever at dagens HR og forvaltningsløp er en flaskehals som skaper forsinkelser, uklarheter og merbelastning i allerede pressede fagmiljøer. Det presser også frem kreative løsninger på forvaltning av personellet, med de beste intensjoner i bakhånd. Når tempoet i operasjonene øker, blir lav kapasitet i forvaltningen en direkte begrensning på leveranseevnen.

Derfor er mitt klare krav: Forsvarsstaben må styrke kapasiteten og leveranseevnen i FPVS, slik

at svar, saksgang og avklaringer kan leveres i samme takt som det operative behovet. Dette er ikke administrativ luksus – det er helt nødvendig for å sikre bemanning, kompetanse og utholdenhet.

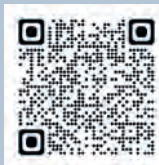
FOR LAV «SENSE OF URGENCY» OM KOMPETANSESITUASJONEN I LUFTFORSVARET

Skal Luftforsvaret lykkes fremover, må vi løse den viktigste delen av ligningen: å beholde riktig kompetanse, i riktige funksjoner, over tid. Dette forutsetter en hverdagsforvaltning som fungerer – ikke en som trekker i motsatt retning.

Luftforsvaret trenger en robust HR organisasjon i Forsvaret for å håndtere den planlagte personellveksten i langtidsplanen. **Styrk FPVS og hverdagsforvaltningen.** Alternativet er å skyve den reelle kostnaden over på personellet – og det har vi verken råd til menneskelig eller operativt. ■

Hvis personellet faktisk er Forsvarets viktigste ressurs, må vi begynne å behandle hverdagsforvaltningen som en operativ kapabilitet, skriver Valvik. Her ser vi en tekniker gjennomføre vedlikeholdssjekk av et F-35 (Foto: Ole Andreas Vekke/Forsvaret).

PODKAST

Hør intervjuet med Gunnerud og Valvik her!

BFO Befaler

Hovedtillitsvalgt i Luftforsvaret Nikolai André Valvik og sjef Luftforsvaret Øivind Gunnerud var gjest i podkasten BFO Befaler.

– Vi kan ikke slite oss ut i fredstid

Generalmajor Øivind Gunnerud sier det på tide å bygge beredskap. Det kan gå bekostning av flytimer i Luftforsvaret.

TEKST & FOTO ØYVIND FØRLAND OLSEN

Det kan ikke være sånn at vi sliter oss ut i fredstid. Vi skal ha overskudd til å stå i en krise og eventuelt være klar til krig. Gjennom aktivitetsnivået i Luftforsvaret har vi brukt opp beredskapslogistikken, blant annet av reservedeler, i større takt enn vi har fått det tilført. Derfor ønsker jeg at vi går fra høy aktivitet til varig beredskap, sier sjef Luftforsvaret Gunnerud i podkasten BFO Befaler.

Generalmajoren sier at ved å redusere aktivitetsnivået i Luftforsvaret, kan man styrke beredskapen.

– Hvor i Luftforsvaret vil det bli lavere aktivitet?

– Den totale mengden aktivitet vil nok være der, men det blir omprioritert. Ved at vi tar ned

tiden vi flyr, og i stedet prøver å «skru opp» flere fly, vil vi få flere fly tilgjengelig om noen år. Ved å sørge for at noe av beredskapen ligger på lager er vi mer klar til strid i 2029 enn det vi er i dag.

VIL HA HØYERE GRUNNLØNN

Hovedtillitsvalgt i Luftforsvaret for Befalets Fellesorganisasjon, Nikolai André Valvik, var også gjest i podkasten. Han sier at færre flytimer og øvelser kan ha flere negative konsekvenser.

– Vi må være klar over risikoen vi tar ved at ansatte da går ned i inntekt. Vi blir da nødt til å gjennomføre mitigerende tiltak (risikoreduserende) for å møte bekymringene, sier Valvik.

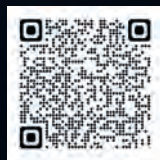
Han sier at Luftforsvaret bør vurdere en større grunnlønn enn tilfellet er i dag

– Vi har også fått inn bekymringer fra ansatte i Forsvaret som er opptatt av treningsstatusen. Det gjelder blant annet i Luftvern. Hvordan skal de ha mulighet til å øve godt nok til å et høyt nok nivå slik at de kan sjekkes ut (godkjennes, journ. anm.)?, sier Valvik. ■

«Gjennom aktivitetsnivået i Luftforsvaret har vi brukt opp beredskapslogistikken, blant annet av reservedeler, i større takt enn vi har fått det tilført.»

Våre medlemmer
fikk i snitt **6,13%**
høyere lønn i fjor

Les hvorfor det er viktig
å bli medlem **før 30 april** på BFO.no

Verdien av tillitsvalgtsverv gir for en kommende offiser

Det er lett å dømme folk, og et førsteinntrykk blir sittende lenge i hjernen.

Gjennom KAFO har jeg bygget et nettverk som strekker seg langt utenfor min egen forsvarsgren, skriver Martin Nordvang. Her ser vi en kadett sammen med en befallev under en øvelse (Foto: Vanessa Andrea Vågstøl Hilland / Forsvaret).

Jeg ble rekruttert til BFO rett etter FOS (Forsvarets opptak og seleksjon). Jeg satt på troppssjefens kontor og fikk tips og triks for min kommende periode på Luftkrigsskolen og Sjøkrigsskolen. Midt i samtalen ba han meg scanne en QR-kode som tok meg til en innmeldingsside. «Meld deg inn her, så får du en sekk av meg», sa han. «Alle er medlem her, det kommer til å være nyttig i karrieren din».

Lite visste jeg at han var tillitsvalgt i noe som het BFO.

Etter oppstart på Luftkrigsskolen søkte jeg på vervet som tillitsvalgt i lokalstyret. Jeg ble valgt inn og begynte å sette meg inn i BFO og KAFO som organisasjon, og hvorfor fagforeninger i Forsvaret er rimelig nyttig for den gjennomsnittlige soldaten. To år senere har jeg nå erfaring som både nestleder og leder i KAFO, og jeg tenker tilbake på hva det har gitt meg på et personlig plan.

En erfaring som de fleste tillitsvalgte i en arbeidstakerorganisasjon bemerker seg raskt, er at ting tar tid i møte med Forsvarets byråkrati. Systemet ser ikke alltid individets eller fellesskapets ønsker i sanntid, og det er ofte lettere å si nei, i stedet for å legge ned en innsats for å finne ut om et ja er mulig. Gjennom hele perioden min i KAFO har vi arbeidet med personellkategorien «Militær student». I 2025 så det endelig ut som om ting begynte å falle på plass, men etter at forslaget forsvant i det svarte hullet som er Forsvarsdepartementet, har implementeringsfrister blitt dyttet lengre unna, og jeg får nok ikke se resultatet av arbeidet i min tid som kadett. Selv om det kan virke håpløst har vi sett utbedringer på enkelte steder, det viktigste er å fortsette og prøve uansett hvor mye du føler at systemet jobber mot deg.

Gjennom KAFO har jeg bygget et nettverk som strekker seg langt utenfor min egen forsvarsgren. Disse relasjonene

gir perspektiv og en verktøykasse som vil komme til nytte senere i karrieren. Det har vært unike muligheter for å bli kjent med kadetter på alle de 5 skolene, og jeg har fått møte mange som har jobbet i bruket i mange år. En livslæring som jeg tar med meg fra BFO er verdien av å prøve å se problemet som får en konflikt til å oppstå, i stedet for å henge seg opp i personen du er i konflikt med. Det er lett å dømme folk, og et førsteinntrykk blir sittende lenge i hjernen. Samtidig er det sjeldent at personer vi møter gjennom

dette arbeidet faktisk er dårlige folk, det er ofte noe annet som påvirker hvordan vi oppfatter hverandre. Det er viktig å legge en innsats i å forstå hvorfor man har så forskjellige meninger at det virker som om man lever i ulike virkeligheter. Ofte kan det være et spørsmål om perspektiv, eller at du eller motparten mangler viktig kontekst for situasjonen. Som Ted Lasso sa i serien med samme navn: «Be curios, not judgemental».

Disse tre årene i KAFO har gitt meg erfaringer som jeg mener enhver kadett bør ha med seg ut i arbeidslivet, og det er mye av det som FHS ikke klarer å få tilstrekkelig frem gjennom utdanningen.

Derfor er min anbefaling til kadetter klar: Søk verv i KAFO.

«Det er viktig å legge en innsats i å forstå hvorfor man har så forskjellige meninger at det virker som om man lever i ulike virkeligheter.»

Martin Nordvang
LEDER AV KADETTENES
FELLESORGANIASJON (KAFO)
kafo@bfo.no

Er du og din familie riktig forsikret?

Vi vet at alle familier er forskjellige – derfor tilbyr BFO fleksible forsikringsløsninger som passer dere best.

Fordelene med å velge riktig løsning:

- bedre og mer samlet dekning
- egen forsikring i eget personnummer
- enklere og mer selvstendig skadeoppgjør
- dekning som følger personen

Hver familie er unik – velg løsningen som passer best for dere.

BFO Individuell	BFO Familie	BFO Partner
<ul style="list-style-type: none">• Ulykke• Krigsrisiko• Kritisk sykdom• Arbeidsuførhet• Dødsfall• Inkluderer 15 timer gratis juridisk bistand per sak (per år) hos Solver.	<ul style="list-style-type: none">• Ulykke• Krigsrisiko• Kritisk sykdom• Arbeidsuførhet• Dødsfall• Inkluderer 15 timer gratis juridisk bistand per sak (per år) hos Solver.	<ul style="list-style-type: none">• Ulykke• Kritisk sykdom• Arbeidsuførhet• Dødsfall
Forsikring for deg.	Forsikring for deg og hjemmeboende barn.	For deg som partner/samboer/ektefelle

I samarbeid med

Er du nysgjerrig på flere av fordelene dine som BFO-medlem?

Kontakt oss på 21 49 59 95, eller e-post bfo@if.no

Nordea

Medlemstilbud på billån fra Nordea

Som medlem av BFO får du et av
Norges beste billån, med rente fra 5,90 %

Søk lån til bil, MC og caravan på
nordea.no/billån

Priseksempel: Eff. rente 7,61 % kr 150.000 o/5 år.
Etableringsgebyr kr 2.200 kost. 29.726 tot. kr 179.726

«Landsstyremøtet er også en av de beste arenaene for å holde seg oppdatert på hvilke saker som rører seg, både i BFO, KAFO, og hvordan de jobbes med.»

Reisebrev fra Brighton – en viktig arena for kadetter

Bekjentskap på tvers av klasser, skoler og forsvarsgrener er viktig for kommende ledere som skal ut i Forsvaret.

AV **ALEXANDER SOLBAKK OLSEN**, 2. ÅRS KADETT VED LUFTKRIGSSKOLEN

I februar 2026 avholdt KAFO et utvidet landsstyremøte i Brighton hvor kjerne-styret, landsstyret og delegater fra de forskjellige skolene under Forsvarets Høgskole deltok. Turen innebar både møtevirksomhet, faglig påfyll og sosiale arenaer.

Faglig påfyll på turen var et besøk på MARCOM i Northwood. MARCOM står for Maritime Command er hovedkvarter for kommando over NATOs maritime styrker. Besøket innebar forelesninger om kommando og kontroll og hvordan dette utføres på et operasjonelt nivå i det maritime domenet. For kadetter under en militær lederutdanning gir det mye å få se hvordan ledelse på dette nivået utøves i NATO. For meg som luftkadett gir det også mye å lære om hvordan kommando og kontroll utøves i en annen gren.

Landsstyremøtet er også en av de beste arenaene for å holde seg oppdatert på hvilke saker som rører seg, både i BFO, KAFO, og hvordan de jobbes med. Det er også spesielt interessant å få et innblikk i hva som rører seg ved de andre skolene. Store deler av landsstyremøtet i Brighton gikk til

å planlegge kongressen som skal avholdes senere i vår. Kongressen er den viktigste plattformen for KAFOs virksomhet og det er givende å få være med på å planlegge og tilrettelegge for den.

Landsstyremøtet er også en god arena for networking. Å skaffe seg bekjentskap på tvers av klasser, skoler og forsvarsgrener er utrolig viktig for kommende ledere som skal ut i Forsvaret. Man får samtidig et innblikk i hverdagen til andre kadetter og kan dele mye god kunnskap og erfaringer med hverandre. Annet enn NAKA (Nasjonalt Kadettstevne) er det ikke så mange arenaer hvor kadetter fra de forskjellige skolene omgås hverandre. Arrangementer og verv gjennom KAFO gir derfor en god mulighet til å stifte bekjentskap.

Etter snart ett år i KAFO landsstyre ser jeg tilbake på møtevirksomheten og arbeidet som har vært lagt ned. Arenaer som landsstyremøtet i Brighton gir arenaer for påfyll av faglig kompetanse, arbeid med viktige saker i tillegg til at det er en god arena for networking. Arbeidet i KAFO gir også motivasjon og innblikk i mulighetene etter utdanningen til å søke verv videre i BFO. ■

Alexander Solbakk Olsen

Hvorfor trener du ikke nærkamp?

La oss slutte å gjemme oss
bak unnskyldninger.

Andreas Lødøen
NK BATALJON/STABSSJEF I
SANITETSBATALJONEN, TIDLIGERE
FAGANSVARLIG FOR
NÆRKAMP I FORSVARET

Lødøen (30) er en av få mesterinstruktører i nærkamp. Han har tidligere vært på landslaget i Mixed Martial Arts (MMA) og har i tillegg konkurrert i bryting, thaiboksing og brasiliansk jiu-jitsu.

Jeg har hørt de samme unnskyldningene igjen og igjen. Noen er sagt med glimt i øyet, andre med et snev av dårlig samvittighet og noen jeg har sagt selv. Fellesnevneren er at de høres fornuftige ut – helt til du setter dem opp mot hvordan ting faktisk fungerer når det gjelder. Denne artikkelen er ikke en moralpreken. Det er en gjennomgang av de tre vanligste grunnene til at soldater og offiserer lar være å trene nærkamp – og hvorfor de grunnene sjelden holder.

«JEG BARE SKYTER»

Dette er en klassiker i Forsvaret. Rasjonalet er som følger: Vi er bevæpnet og trener på høyintensitetsstrid. Sannsynligheten for at en soldat får bruk for nærkamp er så lav at kost/nytte-utregningen tilsier at det er bedre å prioritere tid til våpendrill (selv om mange som bruker denne unnskyldningen ikke bruker så mye tid til våpendrill heller). Dette er til en viss grad rasjonelt hvis man bare får presentert denne siden av saken.

For det første bygger denne unnskyldningen på en antakelse om at du alltid har våpenet tilgjengelig og fungerende, og at du alltid er beredt til å skyte. I praksis er du ikke konstant i en ideell skytestilling, med utømmelige mengder ammunisjon og det er sjeldent du har full oversikt over situasjonen. Avstander kan bli særdeles korte, spesielt i bygg, stillingssystemer, i og rundt kjøretøy, og på vaktoppdrag. På disse korte avstandene kan våpenet feilfunksjonere, bli forsøkt tatt – eller være uaktuelt å bruke på grunn av taktiske hensyn eller Rules of Engagement (ROE).

For det andre undervurderer unnskyldningen det faktum at nærkamptrening ikke konkurrerer med skyting – den understøtter skytingen. I militær sammenheng handler nærkamp ofte om å kjempe seg tilbake til våpenbruk: komme seg på beina, beholde kontroll på våpenet, skape rom og kunne skyte fra ugunstige stillinger.

Derfor er min påstand at «jeg bare skyter» bare fungerer i et ideelt scenario. Det blir nesten som å si «jeg bare blir ikke skutt» som en unnskyldning for å ikke trene på torniquet-påsett. Du trenger ikke bli kampsportutøver, men for din egen del (og for dem du er satt til å beskytte) bør du inneha nok nærkampskompetanse til å være effektiv selv når du ikke kan skyte.

«JEG HAR IKKE TID/JEG MÅ I ET VIKTIG MØTE»

Dette er trolig den mest sosialt aksepterte unnskyld-

«Jobben vår handler om å tåle ubehag – fysisk, mentalt og emosjonelt.»

ningen av alle, fordi den kan høres ansvarlig og legitim ut. Denne har jeg også brukt selv. Rasjonalet for mange offiserer er at døgnet bare har 24 timer, byråkratiske prosesser krever mye tid, og kalenderen er full av møter. På troppsnivå finner man kanskje ikke tid fordi det ene eller det andre faget er «viktigere» enn nærkamp.

Denne unnskyldningen, på lik linje som den forrige, kan gi mening hvis man ikke ser dypere enn overflaten.

For det første forveksler vi ofte «jeg har ikke tid» med «jeg prioriterer dette bort». Det er to forskjellige ting. Noen ganger har vi ikke tid – det er legitimt. Andre ganger har vi tid men prioriterer det bort – det kan være legitimt, men er ikke alltid det.

Hvis du aldri prioriterer tid til nærkamptrening, har du i praksis bestemt deg for at du aksepterer å ha et avvik i soldatferdighetene dine. Og ikke et hvilket

En del av det å være ansatt i Forsvaret er å stå klar til strid dersom omstendighetene skulle kreve de, og det innebærer også nærkamp, skriver Andreas Lødøen (Foto: Nora Elisabeth Madell/Forsvaret).

som helst avvik. I fredstid er nærkamp trening kanskje det nærmeste vi kommer å kjenne på det å påføre skade på et annet menneske og det er – dessverre – en av kjerneoppgavene til en soldat.

Som Charles Buxton skrev: «You will never find time for anything. If you want time, you must make it.» Med andre ord: Du finner ikke tid. Du skaper den.

For det andre er «jeg må i et viktig møte» ofte et tegn på at vi har gjort oss selv til gisler av eget byråkrati. Møter kan føles produktive fordi de gir umiddelbar sosial belønning. Du er synlig, du er «på», du leverer. Nærkamp trening gir ikke samme umiddelbare belønning – tvert i mot: Det er slitsomt, du svetter og du får blåmerker. Derfor er det fristende å velge unnskyldninger fremfor å gjøre noe som vi ikke blir målt på. Men det ironiske er at det som ikke er målbart i fredstid ofte er det som redder oss når bjella ringer.

Min påstand er derfor at dette ofte ikke handler om tidsutfordringer, men om prioriteringer og kultur.

«DET ER FOR FARLIG»

Vi har et stort fokus på helse, miljø og sikkerhet (HMS) i Forsvaret og det er positivt. Unødvendige skader er nettopp det – unødvendige. Soldatyrket har et iboende nivå av risiko og vi skal derfor ikke legge opp til at det blir mer risikofyllt enn det allerede er. Å argumentere for at man ønsker å kunne «fight another day» er derfor helt legitimt. Det som derimot ikke er legitimt, er å påstå at nærkamp trening er så farlig at du ikke vil være i stand til å slåss i morgen. Da er det i så fall noe alvorlig galt med opplegget til instruktøren.

For det første er godt instruert nærkamp trening ikke særlig mye farligere enn mange andre aktiviteter vi gjennomfører regelmessig i Forsvaret. Løping »

med sekk, hinderløyper, «tassing» eller bare vanlig stridsteknikk er ikke særlig mye farligere enn kontrollert nærkamp med progressive øvelser, beskyttelsesutstyr og tydelig intensitetsstyring.

Skader i nærkamp oppstår typisk når man hopper over grunnleggende teknikk eller presser utøverne «for mye, for fort, for hardt» – ikke fordi selve treningen i seg selv er farlig. En dyktig instruktør bygger opp intensiteten gradvis, bruker mye tid på teknikk-trening før oppgavesparring og fri sparring, og stopper øvelser før de blir uforsvarlige. Det er altså ikke «nærkamp» som er farlig – det er dårlig ledet trening som er farlig, akkurat som med alt annet.

For det andre veier den potensielle nytten langt tyngre enn den reelle risikoen. De fleste skader i nærkamp-trening er blåmerker, forstuinger eller andre skader som leger raskt og sjelden fører til langvarig fravær. Til sammenligning er muskel- og skjelettskader fra løping med sekk eller tung bæring blant de vanligste årsakene til tapt tjenestetid i Forsvaret.

Misforstå meg rett: risikoen finnes, men vi håndterer den med kompetanse og tiltak – ikke ved å la være å trene.

Det er derfor rimelig å si at «det er for farlig» ofte er en unnskyldning forkledd som HMS-fokus. Den ekte faren er ikke blåmerker på matta – det er å møte en situasjon der du må bruke nærkamp uten å ha trent det, og da plutselig oppdage at du ikke har verktøyene, selvtilliten eller muskelminnet til å beskytte deg selv eller dine medsoldater. Det farligste vi kan gjøre er å ikke stille forberedt når det trengs.

KONKLUSJON

De tre unnskyldningene høres kanskje legitime ut: «Jeg bare skyter», «har ikke tid», «det er for farlig». Men de holder ikke når det gjelder.

Jobben vår handler om å tåle ubehag – fysisk, mentalt og emosjonelt. Nærkamp tvinger oss ut av komfortsonen på en kontrollert måte i fredstid. Dropper vi det, har vi i praksis valgt komfort over beredskap.

Vi trenger ikke bli proffe MMA-utøvere. Men vi må ha et minimumsnivå som gjør at vi kan beskytte oss selv og hverandre når det blir nærkamp. Så la oss slutte å gjemme oss bak unnskyldninger. Vi må trene mer nærkamp. Ikke (bare) fordi det er gøy – men fordi soldatprofesjonen krever det av oss. ■

Fem tips for å motstå unnskyldningene

1. Ta et bevisst valg: Nærkamp er en del av din operative evne

Erkjenn at nærkampsferdigheter ikke er «nice to have», men en reell del av din evne til å fungere i kamp. Sett deg et mål, for eksempel: «Jeg skal mestre grunnleggende nærkamp fordi jeg skylder mine soldater å være forberedt.» Skriv ned et tilsvarende, men personlig mål i én setning.

2. Senk terskelen

Si til deg selv at du hvert fall skal være med på oppvarmingen – hvis du fortsatt ikke føler for å trene, kan du observere resten av økten fra sidelinjen. Hemmeligheten er at du nesten alltid ender opp med å gjennomføre hele økten likevel. Denne lille avtalen med deg selv gjør dørstokkmila overkommelig. I praksis: Kle på deg treningsklærne, møt opp, og start med oppvarming. Resten ordner seg av seg selv.

3. Ansvarliggjør deg selv

Legg litt press på deg selv i forkant. Det trenger ikke være stort, bare nok til å gjøre det vanskeligere å droppe økten. Avtal med en makker (eller en kollega du respekterer) at dere skal møte på trening sammen én gang i uken, eller fortell den som leder økten på forhånd at du kommer. Sunt press fra andre – enten det er en vennlig påminnelse eller bare tanken på at noen venter på deg – hever terskelen for å utebli betraktelig.

4. Forbered alt i forkant

Pakk ferdig en bag med alt du trenger til økten: rashguard, tannbeskytter, hansker, sko, vannflaske. Dette er en av de mest effektive måtene å senke terskelen på: du trenger bare å fatte baggen og gå. Spesielt verdifullt for morgentrening – gjør alt klart kvelden før, så slipper du å bruke mental energi på logistikk når alarmen går kl. 05:30. Som General John J. Pershing sa: «Logistikk vinner kriger.»

5. Loggfør hver økt

Enten du bruker en enkel fysisk loggbok, en notatapp på mobilen eller en kalender, skriv ned hver økt – selv om den var kort eller følte tung. Det holder med noen korte setninger: «Fokus på bakkekamp. Gikk 5 runder à 5 minutter. Satte en triangle choke og en armbar.»

Dette gir deg oversikt over hva du faktisk har gjort, og gjør det lettere å se progresjon over tid. Seks måneder senere kan du bla tilbake og se at én økt i uken (minus øvelser, ferier og vakter) tilsvarer rundt 20 timer med nærkamp – det er betydelig mer enn null, og det bygger både kompetanse og motivasjon.

Hvis du aldri prioriterer tid til nærkampstrening, har du i praksis bestemt deg for at du aksepterer å ha et avvik i soldatferdighetene dine.

«Vi trenger ikke bli proffe MMA-utøvere. Men vi må ha et minimumsnivå som gjør at vi kan beskytte oss selv og hverandre når det blir nærkamp.»

Et sterkere «vi» med kompetansebasert rekruttering

Har noen vurdert hvilken effekt dette kan gi?

Da forsvarssjefen nylig utfordret arbeidstakerorganisasjonene til å «tenke nytt» om hvordan vi rekrutterer, traff han et ømt punkt i dagens personellforvaltning. For selv om Forsvaret moderniserer kapasitet, materiell og struktur i høyt tempo, henger rekrutteringspraksisene i stor grad igjen i en tid der kravlister og detaljerte stillingsbeskrivelser var styrende for hvem som ble vurdert som riktig person til jobben.

Utfordringen fra øverste militære leder var klar: Hvis vi skal møte fremtidens trusler, tempo og teknologiske endringer, må vi også våge å fornye måten vi vurderer og velger mennesker på.

Med dette som bakteppe er det på tide å stille spørsmålet: *Har vi råd til å fortsette med en rekrutteringsmodell som i praksis begrenser fremfor å frigjøre talent?*

KRAVLISTENS FELLE

Tradisjonell rekruttering i Forsvaret starter med en stillingsbeskrivelse, som ofte blir til en lang liste med krav. De fleste av oss kjenner igjen strukturen: spesifikke utdanninger, bestemte kurs, en viss ansiennitet og erfaring fra nøyaktig de samme funksjonene som man søker på.

Problemet er ikke nødvendigvis kravene i seg selv – men at de i liten grad vurderer kompetanse i sin helhet. Vi sorterer bort kandidater med potensial, læringsvilje og høyt funksjonsnivå, kun fordi deres erfaringer ikke passer inn i en prefabrikkert ramme.

Kravbasert rekruttering gir:

- færre søkere
- mer ensartede søkergrupper
- lavere mobilitet internt
- mindre rom for utvikling
- større risiko for feilansettelser

Kort sagt: en modell som er utdatert i møte med en operativ virkelighet i konstant utvikling.

KOMPETANSE ER MER ENN HVOR DU HAR VÆRT – DET ER HVA DU KAN FÅ TIL

Forsvarssjefens utfordring peker i riktig retning. Vi trenger et

system som vurderer mennesker helhetlig. Det betyr å se på tre sider av kompetanse:

- Kunnskap – både formell og uformell
- Ferdigheter – praktisk mestring og evne til å løse oppgaver

• Personlige egenskaper og adferd – samarbeid, dømmekraft, lederskap, læringsevne og stressmestring

Dette er dimensjoner som ikke fanges opp av en tradisjonell kravliste. En person med sterk læringsevne, analytisk kapasitet og gode mellommenneskelige ferdigheter kan være en langt bedre ansettelse enn en kandidat som kun oppfyller krav «på papiret».

Kompetansebasert rekruttering setter fokus på rolleutøvelse, ikke bare CV historikk. Det gir større treffsikkerhet og rekrutterer for fremtiden – ikke fortiden.

«Hvis vi skal møte fremtidens trusler, tempo og teknologiske endringer, må vi også våge å fornye måten vi vurderer og velger mennesker på.»

ET MODERNE FORSVAR KREVER MODERNE REKRUTTERING

Forsvaret opererer i en av verdens mest komplekse arbeidskontekster. Alt fra cyberoperasjoner til avanserte teknologiske systemer, internasjonale virksomhet, og tverrfaglig problemløsning krever fleksibilitet, samhandling og høy kognitiv kapasitet.

Likevel baserer vi mye av utvelgelsen på rigide stillingsbeskrivelser utarbeidet i en tid hvor organisasjonen var mindre kompleks og endringstakten lavere.

Forsvaret trenger ansatte som

- lærer raskere
- forstår teknologi intuitivt
- håndterer nye situasjoner med ro og dømmekraft
- samarbeider på tvers av fag og nivå
- utvikler seg i takt med behovene

Dette får vi ikke ved å rekruttere som før.

RETTFERDIGHET, PROFESJONALITET OG ØKT LEGITIMITET

Det er også et demokratisk og personellpolitisk poeng her. Forsvaret forvalter makt, ansvar og store samfunnsverdier. Forsvaret må derfor være et forbilde i offentlig sektor når det gjelder rettferdig behandling av søkere, transparens i vurderingene, objektive kriterier som reduserer bias og legitimitet i beslutningene.

Kompetanse er mer enn hvor du har vært – det er hva du kan få til, skriver Grete Thorsby. Her ser vi forsvarssjef Eirik Kristoffersen under åpningen av Forsvarets KI-senter (Foto: Torbjørn Kjøsvold/Forsvaret).

Kompetansebasert rekruttering er ikke bare mer presis – den er mer rettferdig. Det gir en mer robust beredskap. Strukturerte intervjuer, standardiserte vurderingskriterier og tydelige kompetanseprofiler gjør prosessene mindre personavhengige og mer profesjonelle.

Dette gir trygghet både for ansatte, arbeidsgiver og tillitsvalgte.

FORSVARSSJEFENS UTFORDRING BØR BLI ET VENDEPUNKT

Vi står ved et veiskille. Fortsetter vi som før, vil vi møte de samme problemene. For få søkere, feil kompetanse, lav

mobilitet og et system som ikke speiler moderne organisasjoner.

Tar vi utfordringen — og går over til kompetansebasert rekruttering — vil vi få:

- et mer robust og fleksibelt forsvar
- større mangfold av perspektiver og talenter
- høyere kvalitet i ansettelsene
- bedre utviklingsmuligheter for ansatte
- styrket tillit innad og utad

Dette er ikke bare riktig retning. Det er helt nødvendig for et forsvar som skal være relevant i 2030 – og langt fremover.

Tiden for sjekklister av folk er over. ■

OFFISERSQUIZEN

Perfekt for samhold og moro, enten på vakt, i kasernen eller hjemme. Offisersbladet og Quizgutta presenterer stolt et nytt fast punkt i bladet.

LETT

Quiz-rekrutt

- 1: Hvilket amerikansk tegneserieforglag står bak karakterer som Superman, Batman og Flash?
- 2: Fra hvilken amerikansk by kommer baseballaget White Sox?
- 3: Hva kalles maltwhisky som kommer fra ett destilleri?
- 4: Hvilken tegneserie handler om en soldat fra Sørsum?
- 5: Hva kaller vi et fallskjermhopp med to personer i samme fallsjerm?

Ansvarlige Quizmastere:

Alexander Kruse Berg
og Magnus Rebbestad

KONTAKT:

hei@quizgutta.no
www.quizgutta.no

*Bli med på
utfordringen!*

Følg Quizgutta på:

- facebook.com/quizgutta
- x.com/quizgutta
- instagram.com/quizgutta
- Quizgutta

MIDDELS

Quiz-major

- 1: Hvilket materiale er statuen Den lille havfrue i København laget av?
- 2: Hvilket ord på k brukes om et lands grunnlov?
- 3: Hvilken østerriksk by skal du fly til om det står SZG på bagasjelappen din?
- 4: I hvilket slag led Napoleon sitt definitive nederlag?
- 5: Slash er best kjent som gitaristen i hvilket band?

VANSKELIG

Quiz-general

- 1: Hvilken kjertel finnes bare hos menn og ikke hos kvinner?
- 2: Hva kalles læren om vannets forekomst og kretsløp? (Vedlegg 3)
- 3: Hvilket stort byggverk ligger på Bellevuehøyden i Oslo?
- 4: Det er to delstatshovedsteder i USA som slutter på «polis». Hva heter de to byene?
- 5: Hvilken tittel har påtalemyndighetens øverste leder?

Luftfart

- 1: Hva het det første passasjerflyet som kunne fly i supersonisk hastighet?
- 2: Hva kalles det området i flyplassterminalen hvor passasjerene går fra terminalen over i flyet de skal reise med?
- 3: Hva slags stoff fylles i hjulene på fly i stedet for vanlig luft?
- 4: Populær flysimulator for hjemmepcbbruk: Hva står forkortelsen «MSFS» for?
- 5: I hvilken by ligger John F. Kennedy International Airport?

Planeter og stjerner

- 1: Hvilke to planeter er våre nærmeste naboer i solsystemet?
- 2: Hvilken planet er den sjettede planeten fra sola?
- 3: Hvilken planet er størst i solsystemet vårt?
- 4: Hva heter stjernen som er nærmest jorda?
- 5: Hva består mesteparten av Saturns ringer av?

Bildequiz: Hvilket land?

Fasit - Planeter og stjerner

- 1: Venus og Mars
- 2: Saturn
- 3: Jupiter
- 4: Sola
- 5: Ispartikler

Fasit Bildequiz

- 1: Algerie
- 2: Estland
- 3: Honduras
- 4: Tsjekka
- 5: Cuba

Fasit - Luftfart

- 1: Concorde
- 2: Gate
- 3: Nitrogen
- 4: Microsoft Flight Simulator
- 5: New York

Fasit Quiz-general

- 1: Prostata
- 2: Hydrologi
- 3: Det kongelige slott
- 4: Indianapolis, Anna-polis
- 5: Riksadokant

Fasit Quiz-major

- 1: Bronse
- 2: Konstituasjon
- 3: Salzburg
- 4: Slaget ved Waterloo
- 5: Guns N' Roses

Fasit Quiz-rekurr

- 1: DC Comics
- 2: Chicago
- 3: Single Malt
- 4: Nr. 91 Stormperud
- 5: Tandemhopp

Fasit

Mental beredskap: Å tåle virkeligheten uten å miste fotfestet

Hvis risikoen for krig i Europa har økt, må vi våge å innrømme det, også for oss selv.

AV ANDREAS ESPETVEDT NORDSTRAND, KOMMANDØRKAPTEIN OG SJEF FOR MILITÆR MENTAL HELSE I FORSVARETS SANITET

Det snakkes mye om mental beredskap for tiden. Nylig ble førsteamanuensis og forsker på totalforsvar Gjermund Forfang Rongved intervjuet om Norsk totalberedskap og pekte på flere hull i krigsberedskapen vår. Ett av hullene var den mentale beredskapen i Norge. Jeg er enig i den analysen, og i Forsvarets sanitet har vi nå tett dialog med sivile traumemiljøer som Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) og Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging Øst (RVTS Øst) om hvordan dette kan styrkes i befolkningen.

Men hva er egentlig mental beredskap?

VI MÅ ERKJENNE DET

I sin enkleste form handler mental beredskap om å holde to perspektiver i hodet samtidig. Det første er viljen til å ta virkeligheten innover seg slik den faktisk er. Forskingen er relativt tydelig den beskyttende effekten av dette. I vår egen studie på mental beredskap, undersøkte vi norske soldater før deployering til Afghanistan og fulgte dem så over tid etter hjemkomst. Soldatene som på forhånd hadde en realistisk forståelse av hva de kunne møte i Afghanistan, inkludert kamp og potensielt livstruende situasjoner, hadde lavere risiko for å utvikle vedvarende PTSD-symptomer i etterkant, om de opplevde slike hendelser.

Overført til dagens situasjon betyr det noe enkelt: Hvis verden er mer urolig enn før, må vi erkjenne det. Hvis risikoen for krig i Europa har økt, må vi våge å innrømme det, også for oss selv. Dette er ikke alarmisme, heller en kalibrering mot tingens tilstand. Når vi mentalt forbereder oss på at krevende ting kan skje,

øker vi sannsynligheten for å beholde roen og handle konstruktivt dersom de faktisk inntreffer.

Å TÅLE STRESS

Samtidig er dette bare den ene tanken. For det er ubehagelig å erkjenne at verden er mer urolig. Mange av oss har barn og folk vi er bekymret for. Vi ønsker at våre kjære skal vokse opp i trygghet. Å kjenne på at risikoen for krig i Europa er høyere enn den var for få år siden, kan skape uro, og erkjennelsen kan påvirke søvn, konsentrasjon, livsglede og opplevelsen av trygghet.

Derfor er god mental beredskap mer enn nøktern realisme. Det forutsetter også at vi har strategier for å møte våre egne stressreaksjoner på en god måte. Her finnes det flere ressurser å se til for å lære seg konkrete strategier for stressmestring. Den nye felthåndboken i Operativ Resilienstrening (ORT) er en bra plass å begynne. Det er viktig å jobbe konstruktivt med stressreaksjonene våre, for hvis vi ikke finner gode måter å møte oss selv på når vi erkjenner at ting er mer utrygt, kan realisme tippe over i vedvarende stressaktivering. Men, hvis vi lærer oss å håndtere stress, bekymringer og negative følelser på en litt disiplinert og bevisst måte, skjer noe annet: Vi justerer oss inn og finner et nytt normalnivå, uten at vi nødvendigvis mister det viktigste; livskvaliteten vår.

VI TILPASSER OSS

Mennesker er bemerkelsesverdig tilpasningsdyktige. Selv i land med svært ulike levekår rapporterer befolkningen ofte overraskende like nivåer av livstilfredshet. Det betyr ikke at materielle forhold er uviktige, men at vår evne til stressregulering og meningsdannelse spiller en avgjørende rolle.

Et tilsvarende paradoks er at det ofte er i de rikeste og tryggeste samfunnene vi ser de høyeste nivåene av selvrapporterte psykiske plager. Det er nok mange

«Når risikoen i hverdagen er lav, og systemene rundt oss er sterke, kan toleransen for usikkerhet bli mindre.»

Når vi mentalt forbereder oss på at krevende ting kan skje, øker vi sannsynligheten for å beholde roen og handle konstruktivt, skriver Nordstrand. Her ser vi en soldat som gjennomfører råk under et overlevelseskurs i regi av NATO (Foto: Sara Wettre/Forsvaret).

forklaringer på dette, slik som våre nye digitale vaner, endret språk for følelser, og lavere stigma rundt psykisk helse. Likevel, når risikoen i hverdagen er lav, og systemene rundt oss er sterke, kan toleransen for usikkerhet bli mindre. Små bekymringer kan få større plass når de ikke står i kontrast til større trusler. Noe av robustheten som følger av å håndtere det prekære og uforutsigbare, kan svekkes i svært trygge omgivelser.

Men, poenget er ikke at vi skal ønske oss mer uro. En av de virkelig fine tingene ved Norge vi har offentlige systemer som fanger oss opp om noe går galt. Som helsepersonell og forsker på hva stress gjør med helsen til folk, er jeg eksempelvis evig takknemlig for den gode velferdsstaten vår. Poenget er heller at vi kan lære noe av hvordan mennesker mestrer og lever tilfredsstillende liv på tross av krevende og uforutsigbare livsbetingelser, og ta slike ferdigheter med oss inn i et fredelig samfunn. Evnen til å regulere

stress, stå i ubehag, og til å tåle usikkerhet er ikke bare relevant i krig; den gjør oss bedre rustet i hverdagen. For livet er skarpt, også i Norge.

LETTERE Å LEVE

Mental beredskap bør derfor betraktes som mer enn en «tick-off» på beredskapslista til DSB. En bedre innramming er å se på mental beredskap som et livsmestringsprosjekt, og et viktig folkehelseiltak, i en mer urolig tid. For målet er ikke å leve i konstant alarm, men å samtidig anerkjenne, og tåle, virkeligheten uten å miste fotfestet. Det kan være krevende å holde disse to perspektivene i hodet på en gang, men evnen er trenbar. Samtidig, der beredskapslageret vårt med ris og hermetikk forhåpentligvis blir liggende ubrukt, vil evnen til å møte seg selv godt når man har det vondt, uansett om krigen kommer nærmere eller ikke, gjøre det lettere å leve. ■

Referanser:

Andreas Ringlund, «Hva gjør du hvis det blir krig i morgen», i Forskning.no

Huffmann, Nordstrand med flere, «Positive expectancy factors on long-term posttraumatic stress disorder symptoms», i Journal of Occupational Health Psychology

«Forsvarets sanitet nye manualer for operativ resiliens trening», på Forsvaret.no

Sikkerhetssenteret Rørvik

DEKKSOFFISER / MASKINOFFISER

**UTGÅTT SERTIFIKAT ELLER BEHOV FOR Å FORNYING?
(D1-D5/M1-M4)**

Hos oss kan du gjennomføre alle kursene du trenger i løpet av 14-dager med e-læring. Med Norges råeste simulator er re-treningen blitt en lek.

Ta kontakt:
post@ssras.no
74 39 22 22

SSR - Trening som sikrer liv og verdier
Les mer om oss på ssras.no

